

1988/89:82

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

Torsdagen den 16 mars

Kl. 14.30

Återkallelse av
motioner

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 8 mars.

2 § Till kammarkansliet hade inkommit följande ansökan om ledighet:

Jag har tidigare begärt och erhållit tjänstledighet från mitt uppdrag som riksdagsledamot t.o.m. den 13 april 1989.

Jag begär härmed förlängd tjänstledighet t.o.m. den 30 september 1989 med återinträde i och med riksmötets öppnande.

Motivet för hittillsvarande tjänstledighet är mitt arbete med att bygga upp vårt gruppkansli. Vi kommer under sommaren att flytta till mer fasta kanslilokaler, och det är gruppens och min önskan att jag skall kunna avsluta uppbyggnadsskedet i och med flyttningen.

Stockholm den 6 mars 1989

Kjell Dahlström

Framställningen bifölls av kammaren.

Förste vice talmannen anmälde att *Birger Schlaug* (mp) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Kjell Dahlström*.

3 § Återkallelse av motioner

Förste vice talmannen meddelade

dels att Larz Johansson m.fl. i skrivelse den 15 mars återkallat den av dem väckta motionen 1988/89:Ub312 Elevers arbetsrättsliga ställning vid arbetsförlagd yrkesutbildning,

dels att Bengt-Ola Rytta m.fl. i skrivelse den 15 mars återkallat den av dem väckta motionen 1988/89:N419 Beskattningen av vattenkraft.

Förste vice talmannen anmälde att hon hade avskrivit dessa motioner.

Skrivelserna lades till handlingarna.

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

*Utökning av antalet
suppleanter i vissa ut-
skott*

*Meddelande om val av
ytterligare suppleanter
i vissa utskott*

*Om respekten för de
mänskliga rättigheter-
na i Peru*

4 § Utökning av antalet suppleanter i vissa utskott

Förste vice talmannen meddelade att valberedningen enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag föreslagit att antalet suppleanter i justitieukskottet skulle utökas från 20 till 21, i lagutskottet från 21 till 22, i kulturutskottet från 19 till 20 och i näringsutskottet från 23 till 24.

Kammaren biföll valberedningens förslag.

5 § Meddelande om val av ytterligare suppleanter i vissa utskott

Förste vice talmannen meddelade att val av ytterligare suppleanter i vissa utskott skulle ske vid morgondagens sammanträde.

6 § Svar på fråga 1988/89:451 om respekten för de mänskliga rättigheterna i Peru

Anf. 1 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Bertil Måbrink har frågat mig om regeringen avser vidta åtgärder beträffande den bristande respekten för de mänskliga rättigheterna i Peru.

Den demokratiskt valda regering i Peru som leds av president Alan Garcia har alltsedan sitt tillträde konfronterats med djupgående ekonomiska och sociala problem. Dessa problem utgör en viktig förklaring till den politiska instabilitet som i dag präglar landet.

Redan under den föregående presidenten Belaundes mandatperiod inledde den extrema politiska organisationen Sendero Luminoso väpnad kamp mot den civila regeringen. Denna kamp har successivt trappats upp under president Garcias ämbetsstid. Sendero Luminoso har i alla avseenden förkastat den demokratiska vägen och arbetar med våldsmetoder och terror för att åstadkomma samhällsförändringar. Sendero Luminosos aktiviteter riktar sig numera även mot regeringstjänstemän, civila personer och biståndsarbetare, och gruppen bär en tung del av ansvaret för upptrappning-
en av våldet i Peru.

I olika delar av landet förekommer väpnade strider mellan å ena sidan polis och militär och å andra sidan grupper som på våldets väg söker åstadkomma samhällsförändringar. I flera av landets provinser råder undantagstillstånd och undantagslagar. Amnesty International har rapporterat om hur civilbefolkningen drabbats av hemliga frihetsberövanden, försvinnanden, tortyr och godtyckliga avrättningar. Dessa utförs av polis, militär och civila försvarsstyrkor eller paramilitära grupper i hägn av undantagsbestämmelserna.

Enligt en parlamentarisk utredning som förra året presenterades i Peru har den politiska terrorismen och bekämpningen av den under fyra år resulterat i 11 000 döda och förorsakat materiella skador för över 10 miljarder dollar.

Den svenska regeringen ser mycket allvarligt på situationen. Samtidigt

som vi hyser respekt för president Garcias försök att upprätthålla det demokratiska styrelseskicket under rådande omständigheter, känner vi djup oro för den växande polariseringen i landet och de brott mot de mänskliga rättigheterna som förekommer. Denna oro kom också till uttryck i det svenska anförandet under dagordningspunkt 12 vid det nyligen avslutade mötet med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna i Genève. Vi kommer även framdeles att noga följa utvecklingen i Peru.

Anf. 2 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag vet att utrikesministern och jag är överens om att oavsett vilket land det är som begår brott mot de mänskliga rättigheterna, oavsett vilket politiskt system som råder och vilket politiskt parti som innehar makten, så skall dessa brott fördömas. Att ett visst politiskt parti har makten i ett land får inte på något sätt resultera i att vårt agerande präglas av en viss försiktighet.

När president Garcia tillträdde hyste man förhoppningen att det skulle utvecklas en demokrati. Men så har det faktiskt inte blivit. Vi vet att våldet i Peru härjar i all sin nakenhet. Under 1988 försvann exempelvis 200 människor, och tortyr, summariska rättegångar och avrättningar står på dagordningen. Det finns inte tid för mig att här gå in på varför det blivit på detta sätt. Men jag tror att utrikesministern och jag skulle vara ganska överens om vi skulle ta den debatten.

Låt mig också göra en kommentar till vissa delar av utrikesministerns svar. Jag håller i stort sett med om det som utrikesministern sagt i svaret. Det är riktigt att det finns gerillarörelser i Peru. Det finns gerillarörelser som jag inte har något till övers för, men det finns också vissa gerillarörelser som jag anser ha ett visst berättigande. Jag anser likaså att man i fackliga organisationer och bondeorganisationer m.fl. skall ha rätt till facklig frihet, utan att behöva riskera brutal död, tortyr – eller att försvinna. Det är de rådande förhållandena i Peru som dessa organisationer reagerar mot, de reagerar mot fattigdomen och mot bristen på mänskliga rättigheter.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på frågorna 1988/89:463, 479 och 488 om åtgärder med anledning av brott mot mänskliga rättigheter i Iran

Anf. 3 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig vad regeringen gör för att "påtala och minska lidandet och orättvisorna för Irans befolkning" och om Sverige inte officiellt borde undersöka förhållandena i Iran och protestera kraftigt mot dessa.

Per Gahrton har frågat om på vilket sätt jag är beredd att "ytterligare stärka Sveriges protest mot Khomeiniregimens brott mot mänskliga rättigheter och stödja den iranska rörelsen för frihet och demokrati".

Sten Andersson i Malmö har frågat om vilka åtgärder regeringen vidtagit och är beredd att vidta "nationellt och internationellt mot Iran i samband

Om åtgärder med anledning av brott mot mänskliga rättigheter i Iran

med landets politiska lednings hot mot grundläggande demokratiska och mänskliga värderingar”.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Främjandet av mänskliga rättigheter och kritik av brott mot dessa är sedan länge en viktig del av svensk utrikespolitik. Regeringen hävdar Sveriges ståndpunkt i fråga om mänskliga rättigheter i bilaterala kontakter, i internationella fora och på sätt, som i övrigt befinns lämpliga. Så är även fallet med Iran.

Sverige följer noga utvecklingen i Iran. Vår ståndpunkt i fråga om mänskliga rättigheter är väl känd för den iranska regeringen. Bl.a. redovisades den i otvetydiga termer i samband med ett officellt iranskt besök i Sverige så sent som i december förra året.

Vad gäller Sveriges agerande i multilaterala fora har vi alltid stött resolutionerna om situationen i Iran i FN:s generalförsamling.

På det multilaterala området gäller vidare att FN:s kommission för mänskliga rättigheter utsett en särskild representant med uppgift att åstadkomma en dialog med den iranska regeringen och rapportera om situationen till både kommissionen och FN:s generalförsamling. Detta innebär att Iran är ett av de – enligt svensk uppfattning alldeles för få – länder, som utsätts för särskild granskning i FN med anledning av sin situation i fråga om mänskliga rättigheter. Sverige är fr.o.m. i år återigen medlem i kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Vid dennas just avslutade möte har Sverige kraftfullt verkat för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i bl.a. Iran.

I detta viktiga internationella forum uttalade sig Sverige den 3 mars utförligt och kritiskt om Irans brott mot de mänskliga rättigheterna. Sverige medverkade också som medförslagsställare till den resolution om Iran som kommissionen antog vid mötet.

I denna resolution uppmanas Iran bl.a. att tillåta den särskilde representanten för kommissionen för de mänskliga rättigheterna att besöka Iran. Djup oro uttrycks i fråga om de politiska fångarna i Iran och alla uppgifter om allvarliga brott mot rätten till liv, rätten till frihet från tortyr, rätten till personlig frihet och säkerhet, rätten till rättvis rättegång och rätten till åsiktsfrihet.

Vad sedan gäller det iranska dödshotet mot författaren Salman Rushdie och dennes förläggare har regeringen klargjort att detta är absolut oacceptabelt, oförenligt med internationell rätt och stridande mot grundläggande principer om religions-, åsikts- och yttrandefrihet. Vi underströk vår inställning genom att göra den i umgänget mellan nationer skarpa markeringen att hemkalla vår Teheran-ambassadör för konsultationer och information rörande situationen i Iran.

De skilda uppfattningar i fråga om respekt för internationell rätt och grundläggande värden och principer, som ytterligare belysts i samband med Rushdie-affären, gör det angeläget att också i fortsättningen eftersträva ett direkt och öppet meningsutbyte med iranska företrädare, både bilateralt och i internationella fora. Alla tillfällen måste tillvaratas för att klargöra var vi står och för att verka för respekt för de principer vi finner det viktigt att slå vakt om både i fråga om mänskliga rättigheter och när det gäller umgänget mellan nationer.

Jag kan försäkra Ragnhild Pohanka, Per Gahrton och Sten Andersson i Malmö att Sverige också i sitt fortsatta arbete för respekt för dessa grundläggande rättigheter och principer inte minst kommer att uppmärksamma utvecklingen i Iran.

Då Ragnhild Pohanka, som framställt en av frågorna, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Per Gahrton i stället fick ta emot svaret.

Anf. 4 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret på min och Ragnhild Pohankas fråga. Mördarregimen i Teheran, Khomeiniregimen, bör givetvis störtas, men inte bara för Salman Rushdies skull, utan för tiotusentals, hundratusentals miljoner iraniers skull och inte minst för islams skull. Det är som den nationella motståndsfrentens ledare sade för ett tag sedan, att Khomeini är islams värsta fiende i vår tid. Visst skall det protesteras. Och det har protesterats.

Den 7 januari protesterade amerikanska utrikesdepartementet. Den 31 januari protesterade sovjetiska kommunistpartiet. Den 11 februari kallade Bonn hem sin ambassadör. Den 20 februari kallade EG hem sin ambassadör. Därefter kallade Sverige hem sin ambassadör. Det är ett faktum att Sverige kom sist i kön i den protestrundan.

Sten Andersson säger nu att han lovar att protester skall fortsätta, och han vill ha ett öppet meningsutbyte med iranier. Frågan är då: Vilka iranier? Är det i första hand och enbart regimen i Teheran eller är det också den nationella motståndsfrenten? Från det hållet har man nyligen krävt att Sverige skall avbryta de diplomatiska förbindelserna. Man har också sagt att man tycker att Khomeiniregimens representanter borde uteslutas ur internationella organ, t.ex. FN. Dessutom finns som bekant en hel rad ekonomiska förbindelser mellan Sverige och Iran.

Jag skulle nog gärna vilja att utrikesministern något mer konkretiserade på vilket sätt Sverige kraftfullt skall fortsätta att bekämpa Khomeinis mördarregim.

Anf. 5 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tycker att det är ett kraftfullt svar med ett kraftfullt avståndstagande från allt det vi i Sverige och västerlandet känner oss främmande inför. Det vi har sett under de senaste månaderna är attacker mot allt vi i Sverige och västvärlden har som fundament för vår tillvaro. Vi anser att det är grundläggande att människor får lov att tycka, tänka och uttrycka vad de vill. Det skall man inte på grund av religion eller tro få försöka stoppa.

Jag tycker som sagt att svaret är kraftfullt, men jag efterlyser ändå någonting ytterligare från statsrådet. Det förekommer i dag demonstrationer i Sverige där muslimer som bor i Sverige ställer sig bakom kravet på att regeringen skall stoppa utgivandet av den mycket kända boken. När det gäller dödshotet mot författaren mumlar dessa muslimer ibland litet egenomligt.

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

*Om de mänskliga fri-
och rättigheterna
i Tibet*

Min fråga till statsrådet är: Är statsrådet beredd att vidta åtgärder mot de muslimer i Sverige som inte har accepterat det begrepp vi alla svenskar sedan barnsben har levat med, nämligen att vi skall ta seden dit vi kommer, och agerar på ett sätt som är främmande jämfört med allt vad vi har heligt i Sverige?

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1988/89:489 om de mänskliga fri- och rättigheterna i Tibet

Anf. 6 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig vilka åtgärder den svenska regeringen avser att vidta för att stärka de mänskliga fri- och rättigheterna i Tibet.

Sveriges engagemang i frågor om mänskliga rättigheter är välkänt. Detta gäller naturligtvis även Tibet, inte minst mot bakgrund av demonstrationerna i Lhasa i oktober 1987 samt i mars och december 1988. De rapporter som nu når oss om oroligheterna helt nyligen, där återigen flera människor dödats, inger särskild oro.

Sverige har aldrig ifrågsatt Kinas suveränitet över Tibet. Tibet åtnjuter viss självstyrelse som s.k. autonom region inom Kina. På svensk sida har vi – som jag har framhållit i kammaren tidigare – noterat den kinesiska regeringens sedan flera år uttalade vilja att korrigera följderna av den politik som fördes under 60- och 70-talen. Jag utgår ifrån att detta kommer att fullföljas så att mänskliga rättigheter och kulturella värden i Tibet respekteras. Det vore tragiskt om det som nu hänt i Lhasa skulle vrida den utvecklingen tillbaka.

Enligt uppgift har det förekommit kontakter mellan regeringen i Peking och Dalai Lamas representanter. Jag är övertygad om att förhandlingar är den enda framkomliga vägen för att undvika ytterligare blodutgjutelse i Tibet.

Sverige har i diplomatiska kontakter med kinesiska företrädare – bl.a. under de senaste dagarna – tagit upp läget i Tibet.

Anf. 7 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag är helt överens med Sten Andersson om att den enda framkomliga vägen när det gäller Tibet och framtiden för tibetanerna är att förhandla. Om Kina och Tibet inte skulle träffa någon överenskommelse skulle läget bli status quo, vilket är ohållbart. Det allra viktigaste just nu är att det sker en försoning och att kompromisser kommer till stånd mellan tibetanerna och kineserna. Kina har ju otroligt mycket att förlora på att inte förhandla och på att inte gå med på en försoning eller kompromisser. Detta handlar ju om Kinas anseende och trovärdighet.

Kina utlovade, innan Dalai Lama kom på sitt Skandinavienbesök, att man var villig att förhandla. Sedan ställde man från kinesisk sida som villkor för förhandlingarna att de skulle ske i Peking. Sedan ställde man även som villkor för förhandlingarna att de skulle ske enbart med Dalai Lama och att han inte skulle få ha med sig en förhandlingsdelegation, vilket man från

kinesisk sida visste att Dalai Lama inte skulle acceptera.

Kinas trovärdighet är ännu viktigare med tanke på att Hongkong skall överlämnas till Kina år 1997 – på de villkor som Tibet utlovades en gång i tiden. Det löftet hölls tre fyra år från Kinas sida. Hur länge skall kineserna hålla sitt löfte till Hongkong? Därför är det mycket viktigt att vi följer upp detta för att se om man från kinesisk sida håller vad man lovar. Jag är intresserad av att få veta om den svenska regeringen ställer sig bakom det fredsprogram i fem punkter som Dalai Lama har presenterat.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på frågorna 1988/89:490 och 497 om sockerproduktionen på Öland och Gotland

Anf. 8 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Lena Öhrsvik har frågat mig om samma förutsättningar nu som tidigare gäller vad beträffar arealförändringar vid sockerbruken.

Gunhild Bolander har frågat mig om jag står fast vid min givna garanti, och om jag därmed också är beredd att medverka till att sockerbetsodlingen på Gotland undantas från den nu aktuella minskningen av den totala odlade arealen.

1977 års jordbrukspolitiska beslut innebär att en minskning av den totala sockerbetsarealen inte får drabba sockerbetsodlingen på Öland och Gotland. Detta ändrades inte i och med 1985 års livsmedelspolitiska beslut och gäller sålunda fortfarande. Det markeras också i direktiven till jordbruksnämnden inför årets jordbruksprisöverläggningar.

Enligt direktiven skall nämndens förslag bygga på att sockerbruken på Öland och Gotland bevaras. Det betyder att även betodlingen på öarna skall bevaras, och en minskning av den totala betarealen bör därför inte omfatta Öland och Gotland. Jag är medveten om att kontraktsteckningen och fördelningen av kontrakt till odlarna just nu pågår. I samband med detta bör således hänsyn tas till att betarealen skall bevaras på Öland och Gotland.

Anf. 9 LENA ÖHRSVIK (s):

Fru talman! Jag får tacka för ett bra och klarläggande svar. Det hänvisas i svaret till förhandlingsdirektiven som innebär att förslagen skall bygga på att öbruken skall finnas kvar. Med denna utgångspunkt är det naturligt att man inte undergräver brukens existens genom mindre odlingsareal. Detta har ju även en samhällsekonomisk aspekt, nämligen att behov av ytterligare ekonomiskt stöd kan uppstå. Det är alltså bra med det tillägg som vi har fått av jordbruksministern i dag. Det har ju rätt något delade meningar om tolkningen av förhandlingsdirektiven, för att uttrycka det litet försiktigt. Jag hoppas att det inte har funnits några speciella avsikter bakom detta.

För att undvika framtida missförstånd vill jag ställa ytterligare en fråga. Betyder svaret att de odlingsområden från vilka det normalt levereras betor till de båda öbruken skall undantas från minskningen, dvs. inte bara arealen på Gotland och Öland utan de områden som normalt tillhör upptagningsom-

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

Om sockerproduktionen på Öland och Gotland

rådet på Öland och Gotland? Det handlar inte om några stora arealer utan mer om att inte gå emot en princip som har gällt sedan 1977.

Anf. 10 GUNHILD BOLANDER (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka för det ganska positiva svaret på frågan. Anledningen till frågan är överenskommelsen om en nedskärning av den odlade arealen i landet, där sockerproduktionen på Gotland kunde tänkas hamna i riskzonen. Jag vet att kvoteringskommittén sammanträdde i fredags, och jag hade hoppats att få statsrådets svar förra torsdagen, dvs. före sammanträdet, eftersom det kunde ha haft betydelse för dessa överläggningar. Så blev det nu inte, och jag vet inte vad som kommer att föreslås från kvoteringskommittén. Däremot vet jag bestämt att Mats Hellström har varit på Gotland och avgivit det löfte som jag har citerat i frågan, nämligen att om det sker några arealminskningar så kommer dessa inte att ske på öarna. Detta var ett löfte till det gotländska näringslivet, och det var också ett fullföljande av den statliga SIND-rapporten "Avstamp Gotland" där man mycket tydligt betonade att jordbruket på Gotland bör garanteras utrymme för en fortsatt och minst oförändrad produktion av animalier och socker. Samma uppfattning har statens jordbruksnämnd gett till känna i en PM i december 1986, och i grunden finns också de riksdagsbeslut som jordbruksministern nämner.

Från centerpartiets sida har vi protesterat mot den låga självförsörjningsgrad som riksdagen har fattat beslut om, 85 %, och vi har hävdat att den i stället borde vara 95 %, bl.a. för att göra landet mindre sårbart i en krissituation. Då hade vi inte med jämna mellanrum behövt ha nedläggningshot svävande över öbruket.

Jag tolkar jordbruksministerns svar på ett sådant sätt att han med utgångspunkt i sitt givna löfte aktivt medverkar till ett beslut i den nu aktuella frågan, så att nedskärningen i Sverige med totalt 1 000 hektar inte drabbar sockerproduktionen på Gotland och Öland.

Anf. 11 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Svaret på Lena Öhrsviks tillägsfråga är ja.

Gunhild Bolander har ju fått ett positivt svar på sin sista fråga, det är precis det som står i svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Meddelande om svar på interpellation 1988/89:148

Anf. 12 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Jag vill anmäla att Maj-Inger Klingvalls interpellation om livsmedelsproduktionen på grund av arbetsbelastning inte kan besvaras inom föreskriven tid. Jag avser att besvara interpellationen den 14 april.

Anf. 13 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jan-Erik Wikström har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att den planerade musikteatern i Göteborg skall kunna komma till stånd.

Att Skaraborgs läns landsting, låt vara med knapp majoritet, avvisat tanken på en västsvensk musikteater beklagar jag djupt. Jag har svårt att förstå att en musikteaterinstitution, om vars värde tre västsvenska landsting och nio kommuner är överens, skulle vara ointressant för det fjärde landstingets invånare.

Jag anser att det vore olyckligt om beslut om en ny musikteater i Göteborg än en gång skulle förpassas till framtiden. Jag är därför beredd att delta i diskussioner med de kommuner och landsting som tagit positiva beslut i syfte att nå en lösning på frågan, men måste avvakta till dess att dessa har klargjort hur de ser på frågans fortsatta handläggning.

Anf. 14 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill tacka kulturministern för svaret på min fråga.

Vi är många som har glatt oss åt att nybygget av Storan i Göteborg skulle komma till stånd, och vi kände oss djupt deprimerade när vi fick veta resultatet av omröstningen i Skaraborgs läns landsting. Jag hoppas nu att de tre landsting och de nio kommuner som har fattat positiva beslut skall stå fast vid sina åtaganden, och jag vill försäkra kulturministern om att vi är beredda att ge allt stöd åt hans och statens ansträngningar att få i gång bygget av nya Storan. Om vi på något sätt kan hjälpa till, ber jag kulturministern att bara säga till. Vi är beredda att ställa upp.

Anf. 15 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jag tackar för utfästelsen om stöd. Låt mig i detta sammanhang bara tillägga att jag för egen del tycker att det är beklagligt att praktiskt taget ingen av alla dem som i januari månad med mycket stor emfas uttalade sig om värdet av en musikteater i Stockholm har funnit det lämpligt att på något sätt säga något under den debatt som har förts mot en musikteater i Västsverige.

Anf. 16 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är kanske ännu ett skäl varför jag ansåg det nödvändigt att markera att jag är beredd att stödja musikteatern inte bara när den finns på nationalscenen i Stockholm utan självfallet också när det gäller nybygget i Göteborg. Där är vi alltså överens.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Meddelande om svar på interpellation 1988/89:149

Anf. 17 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! För finansministerns räkning vill jag meddela att finansministern på grund av utlandsresor inte inom föreskriven tid kan besvara Britta Bjelles till civilministern ställda interpellation om kollektiva hemförsäkringar. Interpellationen kommer att besvaras den 14 april.

13 § Svar på fråga 1988/89:508 om åtgärder mot det ökade antalet aborter

Anf. 18 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Berit Löfstedt har frågat mig om jag avser att vidta några speciella åtgärder med anledning av det ökade antalet aborter.

Socialstyrelsen följer utvecklingen av abortverksamheten. Styrelsen har konstaterat att antalet aborter ökat efter år 1986. Denna utveckling är naturligtvis oroande. Med anledning därav har styrelsen utarbetat en rapport "Antalet aborter – Vad kan göras för att vända utvecklingen?" med förslag till åtgärder för att minska antalet aborter i landet. Rapporten lades fram i oktober förra året.

Styrelsen har vidare helt nyligen tillsatt en intern arbetsgrupp för att förbereda ett nytt abortförebyggande program med åtgärder på både kort och lång sikt.

Eftersom tillsynsmyndigheten fortlöpande arbetar i abortförebyggande syfte och vidtagit särskilda åtgärder med anledning av att antalet aborter ökat, finner jag inte anledning att vidta några speciella åtgärder.

Anf. 19 BERIT LÖFSTEDT (s):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret på min fråga.

Det är förstås bra att socialstyrelsen mot bakgrund av det ökande antalet aborter har skrivit en rapport och tillsatt en intern arbetsgrupp. Ändå är det ju så, att abortsiffrorna under några år har ökat och att socialstyrelsen har haft just detta under uppsikt. Trots detta fortsätter alltså ökningen. Mot denna bakgrund skulle jag önska att socialministern intog en något mer offensiv hållning än vad det svar som jag har fått tyder på.

Nästan 3 000 fler aborter utfördes 1988 än 1987. Det är mycket, särskilt om man betänker att det också hade skett en påtaglig ökning mellan 1986 och 1987.

Det som emellertid oroar mig allra mest är att aborterna ökar kraftigt bland de yngsta, bland dem som är under 20 år. Jag menar, fru talman, att vi som kan vidta åtgärder måste ta vårt ansvar.

Jag undrar om skolans sex- och samlevnadsundervisning är så bra som den borde vara, om den ger svar på tonåringars frågor ordentligt, om man lägger ned tillräcklig möda på utformningen av själva undervisningen.

Jag undrar om landstingen överallt i landet tar sitt ansvar för en god och lättillgänglig preventivmedelsrådgivning.

Jag undrar om de kurativa insatserna riktade till kvinnor som har blivit ofrivilligt gravida är tillräckligt bra.

Jag undrar om debatten om HIV har gjort att det bara blivit en fråga om kondomer.

Jag undrar om p-piller är för dyra för tonårsflickor. En årsranson kostar mellan 200 och 225 kr., och det är mycket pengar för en ung människa.

Jag önskar att socialministern lovar att ordentligt ta reda på varför antalet aborter ökar så kraftigt och att sedan komma med kraftfulla åtgärder.

En tillägsfråga: Kan en av åtgärderna vara att redan nu ta upp frågan om resurser till preventivmedelsrådgivning i Dagmar-förhandlingarna med landstingen?

Alltså: Blir det en ordentlig genomlysning av skälen och rejäla åtgärder? Socialministern måste ändå ha några tankar om detta för egen del.

Anf. 20 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Det är klart att socialministern kan ha en hel del tankar om detta för egen del och att det också finns en del berättigande i de frågor som Berit Löfstedt ställer till sig själv och andra. Men vi har ju en arbetsfördelning mellan myndigheter och regeringen, som innebär att det är den ansvariga myndigheten som i första hand skall komma med förslag till åtgärder.

Jag tycker att det är felaktigt att ge en bild av att man inte har ägnat den här frågan tillräcklig uppmärksamhet. Det är ju faktiskt socialstyrelsen som delvis ligger bakom att vi har fått en diskussion om dessa frågor. Socialstyrelsen har fäst uppmärksamheten på utvecklingen och avlämnat en rapport i höstas. När det nu finns en arbetsgrupp som räknar med att komma med förslag till sommaren, tycker jag att vi får avvakta och se vilka förslag till konkreta åtgärder som kan komma, innan regeringen går in och tar över ansvaret från socialstyrelsen.

Anf. 21 BERIT LÖFSTEDT (s):

Fru talman! Jag har under flera år oroat mig med tanke på speciellt de unga flickornas situation. Framför allt efter min kontakt med barnmorskor och dem som sysslar med preventivmedelsrådgivning har jag blivit uppmärksammad på priset på p-piller. Kostnaden uppgår alltså till över 200 kr., och det är som sagt ganska mycket pengar. Tyvärr visar det sig att det faktiskt ligger någonting bakom oron. Det här var någonting som man tog upp, innan statistiken hade börjat vända.

Jag vill slå vakt om rätten till fri abort, men om man skall kunna göra det, måste vi anstränga oss ordentligt för att få ned antalet aborter. Vi måste hjälpa människor i kris, människor som har hamnat i ofrivillig graviditet. Dessutom måste vi hjälpa människor så att de slipper hamna i ofrivillig graviditet. När den fria aborten kom utfäste sig ju samhället att göra kraftiga insatser på den förebyggande sidan. Är aborttalen så höga som de är nu, måste det bero på att åtgärderna inte är tillräckliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 22 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Gudrun Schyman har frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder för att sätta stopp för användningen av alternativ medicin.

Regeringen tillsatte i december 1984 en kommitté med uppdrag att se över den alternativa medicinen. Kommittén avser att lämna sitt huvudbetänkande till hösten.

I kommitténs uppdrag ingår bl.a. att se över den nuvarande kvacksalverilagen och föreslå ny lagstiftning. Därvid skall kommittén i enlighet med sina direktiv förutsättningslöst pröva hur den framtida regleringen av begränsningarna i rätten att vara verksam inom hälso- och sjukvården bör vara utformad.

Jag har inte för avsikt att vidta några åtgärder, innan kommittén har lämnat sitt slutbetänkande.

Anf. 23 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Fru talman! Jag får tacka socialministern för svaret. Jag tycker att det är magert, för att inte säga rent av uselt.

I en mycket begränsad undersökning – som jag har refererat till i frågan – där bara fem sjukhuskliniker deltog, har man redovisat att 123 allvarliga biverkningar har uppstått efter behandling vid s.k. hälsohem, med andra alternativa medicinska varianter. 123 allvarliga biverkningar har alltså uppstått, och flera dödsfall har faktiskt inträffat.

Socialministern hänvisar nu till alternativmedicinkommittén och till att den skall komma med ett betänkande. Kommittén har också fått i uppdrag att se över dessa frågor. Kommittén har själv inte haft resurser att göra det. Den har därför inkallat just den professor som har lagt fram den här redogörelsen. Jag antar att socialministern är medveten om det. Professorn påvisar hur det förhåller sig, och han tycker att det är upprörande. Kommittén har tydligen i uppdrag att se över kvacksalverilagen och föreslå en ny lagstiftning. Det är möjligt att den kommer att göra det på basis av denna undersökning, eftersom den är så häpnadsväckande och visar på så allvarliga resultat.

Socialministern vet lika väl som jag att även om kommittén skulle bli färdig med sitt arbete och komma med sitt betänkande under detta år så tar lagstiftningsprocessen sin tid. Det kommer att ta ganska lång tid innan det blir några resultat i denna fråga. Är socialministern beredd att ta på sitt ansvar att det blir fler felbehandlingar av detta allvarliga slag och fler dödsfall, som det faktiskt är fråga om?

Jag vill påstå att med den här utredningen som underlag kan man konstatera att kvacksalverilagen inte håller. Den är satt ur spel. Den skulle framför allt skydda små barn under åtta år. Nitton barn i denna undersökning är under åtta år. Den skulle skydda så att mycket allvarliga sjukdomar inte får behandlas på något alternativt sätt. Den gör inte det. Det anmäls inte till polisen.

Anf. 24 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Den undersökning som Gudrun Schyman åberopar har tillkommit efter diskussioner just inom utredningen om alternativ medicin. Den professor som har gjort undersökningen är sakkunnig i utredningen. Om han är upprörd, vilket kan vara berättigat, och anser att frågan bör drivas snabbare, så bör man göra det inom kommittén. Kommittén själv har ju medverkat till att undersökningen har kommit fram. Jag utgår ifrån att det är självklart att man inom kommittén är oroad över detta resultat.

Jag förstår inte vad Gudrun Schyman menar. Jag förstår i och för sig hennes oro för att lagstiftning tar tid. Jag förstår emellertid inte vad hon som riksdagsledamot menar. Skall riksdagen frånsäga sig sin lagstiftningsrätt och överlåta den på regeringen?

Anf. 25 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Fru talman! Nej, det menar jag inte alls. Jag menar dock att det måste gå att ta vissa politiska initiativ i frågan så att det händer något i avvaktan på att alternativmedicinkommittén kommer med sitt betänkande och vi kan uppnå en ny lagstiftning. Det måste väl vara möjligt att låta socialstyrelsen titta på de s.k. hälsohemmen och liknande varianter av oseriös sjukvård som växer upp som svampar ur jorden? Det måste väl under en övergångsperiod eller i avvaktan på de nödvändiga lagändringarna vara möjligt att göra något så att inte fler sådana här fall uppkommer? Detta måste väl vara politiskt möjligt? Det är väl det ansvaret vi skall ta här i riksdagen?

Anf. 26 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jag är inte så säker på att man skall göra det i riksdagen. Här kan man ju debattera frågorna. Tillsynsmyndigheten skall naturligtvis ta ansvaret. Det är den som skall ingripa. Om någon bedriver verksamhet i strid med den lagstiftning som för närvarande gäller är det polisen som skall ingripa. Vi behöver således inte avvakta några nya utredningar för att göra sådana ingripanden. Hur det skall bli i framtiden skall däremot kommittén lägga fram förslag om. Det tror jag är en riktig ordning.

Anf. 27 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Fru talman! Ja, det borde ju vara polisen som skall ingripa. Jag menade emellertid att kvacksalverilagen inte fungerar. För det första gör folk inte en anmälan av olika skäl. För det andra är det osäkert vad en anmälan leder till. Jag skall hänvisa till fallet i Rättvik, som jag tog upp i kammaren i höstas. Distriktsläkarna i Rättvik gjorde en anmälan mot friskvårdshemmet på orten. Vad hände? Jo, polisen lade ned undersökningen. Man tyckte inte att det fanns tillräckliga skäl att lossa på den sekretess som vanligtvis finns så att man skulle kunna få fram konkreta uppgifter. Man bedömde att det inte var så stora skador. Det kan tydligen gå till på det viset. Rapporten visar också att det är väldigt få fall som anmäls. Det är då faktiskt någonting som brister.

Jag menar att man måste göra någonting åt saken, i avvaktan på att det kommer nya lagregler som täcker detta. Det ansvaret måste ju vi som är politiskt valda ta. Om det hela sedan skall verkställas av socialstyrelsen eller någon annan myndighet vet jag inte. Någon måste i alla fall ta detta ansvar så att folk inte dör.

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

*Om Sveriges bidrag till
FN-projekt för att stoppa
narkotikan*

Anf. 28 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jag har visserligen inte varit med om att utarbeta direktiven till alternativmedicinkommittén, men jag utgår ifrån att den kommittén, liksom andra kommittéer, kan lägga fram förslag om den anser att det är angeläget. Den behöver inte vänta tills den skall avge sitt slutbetänkande. Det får man emellertid i så fall avgöra inom kommittén. Det är ju där som dessa frågor har väckts.

Anf. 29 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Fru talman! Såvitt jag förstår ingick den här frågan över huvud taget inte i alternativmedicinkommitténs direktiv från början. Frågan kom upp först när den professor som nu är sakkunnig och vet vad han talar om, tillkallades som sakkunnig. Det var han som uppmärksammade att det här var ett förbisett område, och han fick därför kommitténs direktiv att utföra arbetet. Man har således över huvud taget inte haft ögonen på dessa frågor tidigare.

Nu får jag försöka vara litet positiv och tolka socialministerns ord så, att man genast kommer att titta på detta i alternativmedicinkommittén och se det som en prioriterad uppgift, samt att man kommer med direktiv om hur tillsynen skall ordnas fram till dess att kommittén avlämnar sitt betänkande och lagen kan ändras. Jag tolkar socialministerns svar på det positiva sättet.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1988/89:524 om Sveriges bidrag till FN-projekt för att stoppa narkotikan

Anf. 30 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Lars Sundin har frågat mig på vilka grunder som regeringen fattade beslutet att bidra med ytterligare 3 milj. kr. till ett FN-projekt för att stoppa narkotikan.

FN:s narkotikafond är ett av FN:s tre narkotikaorgan. Fondens verksamhet är i huvudsak inriktad på att motverka den illegala narkotikaproduktionen. Fonden driver projekt i första hand i länder i Asien och i Sydamerika. Fondens verksamhet finansieras helt genom frivilliga bidrag. Under 1989 har fonden en budget på drygt 400 milj. kr. Sverige tillhör den grupp på tio länder som är huvudbidragsgivare till fonden.

I förhållande till sin budget har fonden få anställda. I stället anlitas vid behov olika konsulter.

För fyra år sedan fick Sverige en förfrågan om vi kunde ställa en expert på kontrollfrågor till fondens förfogande för att medverka i arbetet att utveckla fondens kontrollinsatser i narkotikaproducerande länder.

I samband med att Hans Holmér avgick från sin tjänst som länspolismästare i Stockholm öppnades möjligheten att erbjuda FN en kandidat för att genomföra detta projekt.

Fonden bedömde Holmérs kompetens och fann honom lämplig. Hans Holmér förordnades den 10 september 1987 som sakkunnig i socialdepartementet för att förbereda projektet.

Den 11 januari 1988 förordnades han i FN som expert för att under åtta månader göra en studie om hur kontrollinsatser i narkotikaproducerande länder kan utvecklas. Sverige finansierade denna studie genom ett särskilt bidrag. Studien var färdig i början av september 1988.

Vid sidan av denna studie har fonden ett antal andra projekt som berör kontrollfrågan. Rapporter från dessa bildar tillsammans med Holmér's rapport grunden för en mer omfattande strategi för fondens insatser på kontrollområdet.

Fonden förbereder nu ytterligare ett antal projekt inom detta område. Det första av dessa är ett pilotprojekt i Mellanöstern.

I mitten av oktober ansökte fonden om ett bidrag på 500 000 dollar för att genomföra pilotprojektet. I november 1988 beslöt regeringen att bevilja ett bidrag på 3 milj. kr. Något annat land har inte fått någon förfrågan om ekonomiskt stöd till detta projekt. Däremot pågår diskussioner med andra länder om finansiering av andra projekt inom kontrollområdet.

Beslutet att engagera Hans Holmér har fattats av FN:s narkotikafond och inte av den svenska regeringen.

När regeringen beslöt att stödja det aktuella projektet var det för att vi bedömde det som utomordentligt angeläget. Behovet av ökade insatser mot den illegala narkotikaproduktionen och narkotikahandeln är mycket stort. Genom stöd till detta pilotprojekt medverkar Sverige till att FN utvecklar sitt arbete på ett område där mycket mer måste göras.

Anf. 31 LARS SUNDIN (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

Låt mig först slå fast att vi naturligtvis är överens om att det är en viktig politisk uppgift att tränga tillbaka narkotikabruket och att hindra narkotikans spridning. Därför är det bra att Sverige tillsammans med andra länder engagerar sig i denna kamp. Frågan gäller inte detta – men det skall vara ordentligt underbyggda projekt.

Uppgifterna i pressen om att regeringen har betalat 3 milj. kr. till projektet är alltså riktiga, men inga andra stater har ställt upp. Varför är det så, enligt regeringens bedömande, att inga andra länder har tillfrågats om att ställa pengar och personal till förfogande? Vilka initiativ har regeringen tagit för att få andra länder att ställa upp?

Anf. 32 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Som framgick av svaret diskuterar man nu ytterligare ett antal projekt. Naturligtvis kan andra länder bli tillfrågade. Såvitt jag förstår arbetar man i dessa sammanhang så – och det är inte ovanligt – att ett enskilt land går in och finansierar ett särskilt projekt med direkta bidrag. Finland finansierar t.ex. ett projekt i Afrika, Norge är ensamt om att finansiera ett projekt i Burma, osv. Det är alltså ingen ovanlig arbetsmetod på det här området. Därför är det svårt att säga varför vi inte har bett andra länder att gå med. Den svenska regeringen har, som jag sade, fått en förfrågan. Till den har man ställt sig positiv, och man har också medverkat till finansieringen utan att det har ansetts vara något speciellt märkligt eller unikt i det sammanhanget.

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

*Om det ökade antalet
dödsfall i december
1988*

Anf. 33 LARS SUNDIN (fp):

Fru talman! Jag kan bara dra slutsatsen att det finns anledning att följa frågan med intresse och att eventuellt återkomma till den.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1988/89:528 om det ökade antalet dödsfall i december 1988

Anf. 34 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Eva Goës har frågat mig om socialdepartementet utfört någon analys av det exceptionellt höga antalet dödsfall i december 1988.

Den fråga som Eva Goës tar upp har uppmärksamats och analyseras för närvarande av statistiska centralbyrån (SCB). Analysen kommer att vara klar någon gång under nästa vecka. I den kommer SCB att titta på i vilka delar av landet och i vilka åldrar som antalet döda varit högre än normalt. Vidare kommer man att jämföra antalet döda med antalet sjukankmälningar. För att man skall kunna ta reda på orsakerna till det höga antalet döda krävs att dödsorsaksstatistiken är bearbetad, vilket den är tidigast i sommar.

Variationer i antalet döda är inte ovanligt. Exceptionellt stort antal döda under viss begränsad tid har inträffat förut. Senaste gången var vintern 1985/86. Erfarenheter visar att sådana toppar i antalet döda under en kort period inte innebär att antalet döda för hela året är högre än normalt.

Anf. 35 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det var kort och koncist.

Socialministern säger att det vid tidigare tillfällen har varit exceptionella förhöjningar och att det under årets lopp inte har visat sig att det har blivit en förhöjning. Det stämmer inte riktigt. Tidigare var det 90 000–93 000 döda per år. År 1985 var det 94 000 döda, jämfört med 1988 när det var 96 000 döda. När det gäller månadsdödligheten är den 7 000–8 000 per månad. Men i december månad 1988 var den 10 500.

Vi vet att det inte bara är SCB som tar in statistik utan även SBL, dvs. statens bakteriologiska laboratorium. SBL tar in snabbstatistik. Jag undrar om socialministern kanske har fått några uppgifter från SBL, eftersom det här verkar allvarligt. Jag tycker att det är långsamt tempo att vänta till sommaren innan materialet har sammanställts.

Jag har haft direktkontakt med SCB. Den man som håller på att sammanställa statistiken ser vissa tendenser. När det gäller ålder är det de lägre åldrarna, konstant nog bland ungdomar. När det gäller kön är det oftare kvinnor, och när det gäller region har t.ex. Sörmland en mycket hög frekvens av döda. Man kan också se att influensan har samband med det hela. Men han vill fortfarande jobba vidare för att kunna se vad som utgör slumpen och se över den statistiska trovärdigheten.

I dag fick vi höra i radion att leukemifallen har ökat drastiskt i Älvkarleby – t.o.m. fördubblats bland kvinnor. En följdfråga här är om socialministern och socialdepartementet kommer att närmare undersöka varför antalet leukemifall har ökat så drastiskt i Älvkarleby. Går det att i det fallet få en snabbstatistik från statens bakteriologiska laboratorium?

Anf. 36 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! För att kunna göra en analys av sådana frågor måste man ha ett ordentligt underlag. Som Eva Goës själv säger arbetar man med detta på statistiska centralbyrån. Jag tycker inte att det verkar vara så långa perioder – att man inte förrän till sommaren kan få en undersökning som utgår från sjukanmälningarna. Det tar en viss tid att få den typen av uppgifter bearbetade.

Såvitt jag förstår är inte skillnaden från december månad 1988 och en normal månad så stor att man redan nu med något slags säkerhet skulle kunna fastställa något orsakssamband. Men självfallet skall man göra den typen av analyser.

Jag vet inte om jag kan kommentera detta som gäller Älvkarleby. Självt har jag, precis som Eva Goës, bara hört en uppgift i radion. Men om jag inte minns fel handlade det om tio fall under en tioårsperiod. Det har väl inte någon direkt anknytning till dödstalen för en viss månad ett visst år. Men självfallet utgår jag från att man också i det fallet kommer att följa upp och försöka dra slutsatser om vad som ligger bakom.

Anf. 37 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag vet att befolkningsstatistiken upprättas i Örebro. Men på SCB gör man också en dödsorsaksstatistik. Där har man nyss börjat bearbeta 1988 års statistik. Det tar sin tid om man skall vänta ut detta. Tyvärr – berättade en kvinna där – hade man inte inrapporterat de dödsfall där streptokock A eller B var dödsorsak. Hon visste inte själv vilken sort det var. Därför blir det en stor fördröjning från landstingen med sjukdomsanmälningarna.

Jag undrar om influensan som sammanfaller med en förhöjd dödsstatistik har att göra med att vi har ett bristande immunförsvar. Jag undrar också, när vi får se vilka regioner som har blivit drabbade, om det kan ha ett visst samband med en högre kemikalisering i områdena, dvs. ett samband med industrier, eller Tjernoby! – radioaktivitet osv. Kommer det att göras ett sådant försök att samarbeta och se om detta kan höra ihop?

Anf. 38 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jag kan inte svara på annat sätt än att den typen av undersökningar och analyser sker kontinuerligt. Skulle det brista i det avseendet är vi naturligtvis öppna för synpunkter. Det pågår ständigt ett stort antal projekt med just det syfte som Eva Goës talar om. Och det har alldeles nyss inletts olika aktiviteter kring ämnet folkhälsan. Det finns en särskild folkhälsogrupp som arbetar med detta. Gruppen skall komma med förslag, men följer naturligtvis också vad som sker inom forskning och på andra områden. Jag känner mig ändå rätt trygg, för om det skulle inträffa något som det finns skäl att uppmärksamma kommer man att gå in i materialet och göra bedömningar.

Anf. 39 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för alla dessa löften. Jag hoppas att vi kan återkomma efter nästa vecka och se tendenserna tydligare, bl.a. vad som är orsaken till att ungdomar har hög dödlighet, vilket oroar mig mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om EG-anpassningen
och svensk arbetsmiljö-
politik*

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Per Gahrton har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av en rapport sammanställd inom arbetsmarknadsdepartementet som visar att EG-anpassning skulle leda till försämringar bl.a. beträffande regler för asbest, lösningsmedel och principerna för kemikaliekontroll och bedömning av cancerframkallande egenskaper.

Den arbetsgrupp inom regeringskansliet som behandlar arbetsmiljö- och arbetslivsfrågor har gått igenom EG-direktiv och -direktivförslag på arbetsmiljöområdet och jämfört dessa med motsvarande svenska föreskrifter. EG-direktiven och förslagen bedöms i flera fall ge likvärdiga säkerhetsnivåer som motsvarande svenska regler. Några av EG-direktiven är mer långtgående, medan andra innebär en lägre skyddsnivå.

Att de svenska reglerna om asbest och klassificering av kemiska produkter är strängare än EG:s har vi varit väl medvetna om sedan länge. Regeringens syn på asbest och kemikaliekontroll står fast.

Vi kommer inte att acceptera försämringar i arbetsmiljön i Sverige, utan tvärtom aktivt verka för en positiv utveckling av arbetsmiljöfrågorna i det europeiska integrationsarbetet.

Anf. 41 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Om jag skall ta svaret för vad som står i det är det ett mycket positivt svar. Ingenting skall ändras, ingenting skall försämrats – det är strålande. Jag hoppas verkligen att regeringen har klart för sig vad det innebär.

Enligt det i och för sig bristfälliga, stympade och hemlighållna material som har tagits fram handlar det om personlig skyddsutrustning, enkla tryckkärl, maskinsäkerhet, s.k. roll over protection structures, asbest, lösningsmedel, principerna för kemikaliebedömning och bedömningen av vad som är cancerframkallande. Man har kommit fram till att det inte är på så få punkter som EG-bestämmelserna är sämre och att en EG-anpassning skulle betyda en allvarlig försämring av svensk arbetsmiljö.

Det är riktigt att EG tycks vara bättre på några enstaka punkter. Jag har hittat en punkt som handlar om gräsklippare, och det lär också vara så att hissar i EG-länderna inte får ha öppna dörrar mot väggen. Sverige är inte världsbäst på allting, men helhetstendensen är fullständigt klar.

Jag hoppas alltså att regeringen vet vad den lovar. Om det innebär att regeringen står fast vid dessa regler innebär det att man kommer att göra minst sju väsentliga och grundläggande undantag från den allmänna EG-anpassningen. Det kommer inte att bli någon generell EG-anpassning när det gäller arbetsmiljön – är det riktigt att jag kan tolka statsrådets besked på det sättet? Då bör också socialdemokraterna kunna stödja miljöpartiets motioner i det avseendet.

Slutligen vill jag fråga: Är det verkligen rimligt att detta material hålls hemligt och att arbetarskyddsstyrelsens egen tidning skall behöva gå till riksdagsmän för att få fram materialet? Varför publicerar inte departementet allt detta material för offentlig debatt?

Anf. 42 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Det är självklart att vi i regeringen har fullt klart för oss vad det handlar om när det gäller arbetsmiljöproblemen och reglerna för att kunna fullfölja ett bra arbetsmiljöarbete. Inte minst i arbetet med den nordiska arbetsmiljökonventionen har det stått fullständigt klart att de nordiska länderna har ett starkt intresse av att flytta fram positionerna när det gäller arbetsmiljöarbetet.

Om det blir fråga om någon generell EG-anpassning är svårt att avgöra i dag, eftersom EG-integrationsarbetet pågår. På de områden som hitintills har diskuterats har vi dock sagt klart ifrån att vi inte accepterar några försämringar. Vi har sagt ifrån när det gäller asbest, och vi har konstaterat hur det ser ut när det gäller tryckkärl, personlig utrustning, kemikaliekontroll och lösningsmedel. På den sistnämnda punkten har Sverige en fjärde farlighetsklass utöver de tre som gäller inom EG, och vi har inte någon avsikt att avstå från den.

Det som Per Gahrton tog upp sist gäller det material som finns. Det är ett arbetsmaterial. Delar av det material som arbetsmarknadsdepartementet arbetar med och det underlag som finns där har kommit från arbetarskyddsstyrelsen. Annat har arbetats fram i departementet. Detta skall vara ett gemensamt underlag för den rapport som lämnas i vår tillsammans med de övriga gruppernas arbete. För övrigt kan jag säga att arbetsmarknadsdepartementets material har funnits på utredningskansliet.

Anf. 43 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag tycker alltså att det som står i svaret är bra. Det är bara det att det innebär att regeringen bit för bit plockar sönder sin egen EG-anpassningspolitik. Det är oerhört glädjande ur miljöpartiets synvinkel, därför att det är precis vad vi avser att åstadkomma.

Den officiella regeringspolitiken är ju att Sverige skall anpassa sig till allting i EG utom utrikes- och säkerhetspolitiken. Målsättningen är att svenska varor, svenskt kapital osv. fritt skall flyta inom EG:s stora marknad, och då får det inte finnas några s.k. tekniska handelshinder. Allt det som vi nu har talat om är å ena sidan miljö-, säkerhets- och skyddsbestämmelser, å andra sidan tekniska handelshinder från EG-perspektiv.

Jag är mycket glad över att regeringen nu tydligen är beredd att behålla dessa tekniska handelshinder, som är av stort värde för arbetsmiljön och folks säkerhet. Det är alldeles utmärkt om EG-politiken håller på att braka ihop.

När det gäller offentligheten var det så att vi fick detta material i ett skede, men nu får vi det inte längre. Kan jag tolka statsrådets svar så att vi nu får fri tillgång till liknande material?

Anf. 44 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om de tidsregler som gäller.

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Det är inte alls frågan om att regeringens EG-politik faller samman, vare sig bit för bit eller på något annat sätt. Det pågår ett

omfattande arbete för att utröna huruvida det som är svensk politik på en lång rad områden skall kunna stå i överensstämmelse med det som är EG-direktiv och EG-arbete.

Detta integrationsarbete pågår, och det vet Per Gahrton mycket väl. I det arbetet är det självklart att vi här i Sverige, i riksdagen och på annat håll, tar ställning på en lång rad områden. Jag vill ändå framhålla att många bedömer att EG i vissa avseenden har kommit ganska långt på arbetsmiljöområdet.

Det arbetsmaterial som finns i olika grupper är just ett arbetsmaterial och är inte offentlig handling förrän rapporten är klar. Den rapporten är offentlig handling, och den skall tillställas allmänhet och riksdag.

Anf. 46 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Det är ändå så, som Ingela Thalén sade, att vi fick tillgång till en del material genom riksdagens utredningstjänsts försorg i januari i år. Efter det skrev vi våra motioner, och jag publicerade en artikel i Dagens Nyheter. Sedan har vi inte fått och får inte tillgång till något material över huvud taget. Det är helt uppenbart för var och en att det material som kom ut var obekvämt. Det var inte vad man ville ha, och man ville presentera det i en speciellt förpackad form.

Därför upprepar jag frågan: Får vi nu liknande material?

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Det är inte fråga om huruvida material är bekvämt eller inte. Det finns ingen som helst anledning till att material som är obekvämt skall hållas inne för undvikande av debatt. Men det är väl ändå så, oavsett om materialet är bekvämt eller obekvämt, att det skall vara granskat, säkrat och utsatt för diskussion av opponenter bland dem som arbetar med det. Det är så man tar fram rapporter och material.

Det arbetsmaterial som ingår i integrationsarbetsgruppernas studier är föremål för denna process. När den är färdig kommer en rapport, och denna kommer att vara både översiktlig och tydlig.

Anf. 48 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! "Granskat", säger Ingela Thalén. Det är inte så att hon menar att det skall vara tvättat och anpassat så att det låter sig fogas in i ett sammanhang där det inte blir så störande? Vore det inte enklare att nu ge ett löfte till oss som trots allt sitter här i riksdagen och har riksdagens förtroende, att vi får ta del av det grundläggande material som regeringens egna kanslier tar fram innan det politiskt har anpassats för att det bättre skall kunna marknadsföras? Ge oss här det klara löftet att allt det faktamaterial som ni har på departementet är fritt tillgängligt för Sveriges folkvalda! Kan inte Ingela Thalén ge det beskedet?

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Det faktamaterial som kommer att utarbetas skall tas fram i samlat skick, och i det kommer att redovisas vilka möjligheter och hinder som finns när det gäller att bedöma arbetet med integrationen i Europa.

Jag tycker nog att Per Gahrton tar till det vanliga torgmöteskneppet att

vända på saker och ting. Han säger: Om ni inte gör som vi vill, undanhåller ni material. Per Gahrton är gammal på den politiska gården och definitivt ingen duvunge. Han vet mycket väl, att oavsett om det gäller en partigrupp, ett departement eller andra utredningskanslier, pågår det diskussioner, görs utkast, debatteras fram och tillbaka innan man kommer fram till det som är ett säkerställt fakta- och jämförelsematerial. Därefter lämnar man sina rapporter.

I övrigt bortser jag från de slängar som Per Gahrton i vanlig ordning utdelar. Jag tycker inte att de hör hemma i den här debatten.

Anf. 50 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Nej, jag är ingen duvunge, och jag begriper precis vad ni håller på med. Jag förstår att ni är i färd med att se till att det här materialet kommer ut i den form som ni vill ge det. Ni vill inte ha det i den raka och konkreta form som ärliga, hederliga och neutrala svenska tjänstemän ger det – den form i vilken det tydligen av misstag slank ut i januari. Nu är locket påskruvat med alla möjliga bultar.

Men jag är inte ensam. Arbetarskyddsstyrelsens egen tidning skriver att det är fråga om mörkläggnings på departement. Det är inte så att jag här står ensam i något slags show, som Ingela Thalén tycks tro.

Det här är djupt allvarligt. Det handlar om svenska löntagares rätt att få uppgifter i tid för att kunna debattera vad ni håller på att koka ihop till dem. Har arbetarskyddsstyrelsens egen tidning fel när den talar om mörkläggnings på departement?

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! I artikeln i Arbetarskydd talas det om en hemlig rapport. Det finns ingen hemlig rapport. Det är fråga om ett arbetsmaterial som är framtaget inom arbetsmarknadsdepartementet som ett underlag för den arbetsgrupp som arbetar med att göra jämförelser i integrationsdiskussionerna på arbetsmiljöområdet. Det finns liknande diskussioner i frågor om personers rörlighet och i frågor som rör den regionala diskussionen och EG-anpassningen. Det är inte fråga om någon mörkläggnings av hemliga rapporter, för det finns inga sådana.

Det kommer en samlad rapport om EG-frågorna till våren. I den rapporten kommer att finnas det material som behövs som ett underlag för en bred, öppen och rak diskussion om EG, utan mörker, vinklingar och specialanpassningar. Kanske upplever Per Gahrton beklagligtvis att det är så – jag är ledsen för det. Men det kommer en sådan redovisning.

Anf. 52 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Det är litet synd på Ingela Thalén, som vi över lag har sett – och jag vill säga att vi fortfarande gör det – som ett av de positiva inslagen i en regering som inte är alltför välbesatt med sådana. Hon pratar här in sig i ett hörn med hjälp av det vanliga politikerspråket: Det är inte fråga om någon hemlig rapport utan om internt arbetsmaterial, som vi inte skall få tillgång till. Det är fråga om papper som vi inte får se, men det är ingen hemlig rapport. Är det inte ändå en lek med ord?

Varför inte ge Sveriges riksdag ett klart löfte: Allt som ni vet skall också vi få veta omgående, utan krusiduller!

Anf. 53 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Den svenska riksdagen kommer att få ett fullständigt och fullödigt bedömningsunderlag för att kunna diskutera Sverige och EG. Det materialet kommer att finnas i en rapport som berör alla områden som ingår i EG-diskussionen. Den rapporten kommer till våren, Per Gahrton.

Jag hoppas att Per Gahrton läser den rapporten med samma öppna, raka och intresserade blick som han har när han deltar med öppen, rak och klar stämma i den här debatten.

Anf. 54 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Varför får vi inte papperen nu? Varför får inte löntagarna och fackföreningarna papperen nu? Vad är det ni vill dölja? Varför skall ni sitta och peta i de papperen utan att vi får en möjlighet att se dem?

Anf. 55 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Jo, därför att de 25 à 28 arbetsgrupper som består av ett antal tjänstemän sitter och producerar den rapport som Per Gahrton kommer att ha som underlag för diskussionen om EG-integrationsarbetet under våren. Därför finns inte de papperen här just nu. De finns hos de arbetsgrupper som arbetar med detta.

Anf. 56 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Har ni inga kopieringsapparater på era kanslier, så att ni möjligen kunde dra upp några kopior till oss?

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Jo, det finns kopieringsapparater och kopior till dem som deltar i de arbetsgrupperna.

Anf. 58 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Just det – det finns kopior till Pehr Gyllenhammar, Wallenberg och alla dem som sitter i det hemliga EG-rådet. Men till svenska riksdagsledamöter och svenska fackföreningar finns det uppenbarligen inte tillräckligt med kopior.

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Förr i tiden fanns det en möjlighet på konferenser och kurser att anmäla till mötesledningen att vissa ord aldrig borde ha blivit sagda.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av att ett företag som bombhotats beslutat att inte utrymma lokalerna i avvaktan på undersökning.

Arbetsgivaren har naturligtvis, även i en situation med ett bombhot mot verksamheten, sitt ansvar enligt arbetsmiljölagen för att erforderliga skyddsåtgärder vidtas.

Vilka åtgärder som faktiskt bör vidtas beror självfallet på den aktuella situationen, bl.a. bedömningen av hotets allvar. En sådan bedömning görs oftast i samråd med polisen.

Om ett skyddsombud, i motsats till arbetsgivaren, bedömer att hotet innebär omedelbar och allvarlig fara för liv eller hälsa kan skyddsombudet avbryta arbetet med stöd av arbetsmiljölagen. De enskilda arbetstagarna kan även före ett skyddsombudsstopp upphöra med ett arbete om de med fog upplever att det innebär sådan fara.

Av vad jag sagt framgår att arbetsmiljölagstiftningen ger tillräckliga lagliga förutsättningar för att arbetstagarna skall kunna skyddas vid ett bombhot. Jag har därför inte för avsikt att nu föreslå regeringen några åtgärder med anledning av vad som tas upp i denna fråga.

Frågor om efterlevnaden av arbetsmiljölagstiftningen i enskilda fall handläggs av yrkesinspektionen och arbetarskyddsstyrelsen.

Anf. 61 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Ett företag i Järna, Kungsörnen, blev bombhotat, men medan undersökningen pågick avbröt man inte produktionen och utrymde inte lokalerna. Det är den konkreta händelse som har utlöst min fråga, men frågan är självfallet av principiell karaktär.

Arbetsgivaren har alltid ansvaret för arbetsmiljön även i fall som detta då polis har tillkallats, precis som arbetsmarknadsministern sade i sitt svar. Enligt min mening borde det vara självklart att ett företag avbryter berörd produktion, utrymmer lokalerna och genast underrättar fackstyrelse och skyddsombud. Det skedde inte i det här fallet. Det är alltså uppenbarligen så, att det som jag tyckte var självklart inte är självklart för alla. Det är därför jag har ställt frågan om regeringen anser att det behövs en skärpning av lagstiftningen eller av föreskrifterna i det här fallet.

Nu svarar arbetsmarknadsministern att arbetsmiljölagstiftningen i sig ger tillräckligt med utrymme för åtgärder i ett sådant här fall, och det är riktigt. Arbetsmiljölagstiftningen är ju en vid ramlag, och en sådan konstruktion förutsätter att lagen kompletteras med detaljerade föreskrifter. Jag vill därför fråga: Delar arbetsmarknadsministern min uppfattning att det behövs föreskrifter när det gäller den här typen av händelser?

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! När det gäller det här enskilda fallet var det enligt vad som framkommit till mig så, att man från arbetsgivarsidan tog kontakt med polisen, som gav rådet att man inte skulle göra någonting förrän polisen kom

Om utrymning av arbetslokaler vid bombhot

dit. När polisen var på plats samlade man både arbetsledning och representanter för personalen och gick igenom situationen. Därefter gick man ut i lokalerna till den anställda personalen. Polisen gjorde alltså den bedömningen att man skulle avvakta tills polisen kom på plats. Det rådet följde man från arbetsledningens sida. Företrädare för personalen, fackklubben, skyddsombuden och polisen tillsammans med arbetsledningen hade ett samråd när polisen hade kommit till platsen. Efter denna händelse har företaget utfärdat instruktioner för hur man skall hantera liknande situationer i framtiden. Jag vet också att man med berörda fackförbund har gått igenom just hur de skall handla i sådana här situationer. Det tycker jag är fullgott i detta sammanhang. I anslutning till arbetsmiljölagen finns det också allmänna råd på det här området.

Anf. 63 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Jag får väl tolka arbetsmarknadsministerns svar så att hon inte anser att det behövs föreskrifter när det gäller den här typen av händelser. Och jag får väl då säga att jag är av en annan mening.

Tack och lov är detta en mycket udda händelse – både att ett företag blir bombhotat och att ett företag som blir bombhotat inte avbryter produktionen och utrymmer lokalerna. Jag tycker ändå att det inträffade ger en skrämmande bild av en människosyn som faktiskt är ganska vanlig i vårt samhälle i dag, där produktionen och vinsten sätts före människors säkerhet och hälsa.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! I de allmänna råd som arbetarskyddsstyrelsen ger ut tas upp bl.a. just våldsriskerna i arbetsmiljön. Där tas också upp frågor om säkerhetsbestämmelser och frågor som berör personalvårdsåtgärder. I det enskilda fallet fick de berörda t.ex. möjlighet att lämna arbetet, om de tyckte att det i det här fallet kändes obehagligt.

Det är arbetarskyddsstyrelsen som gör bedömningen om det behövs några speciella föreskrifter utöver de föreskrifter som finns i de allmänna råd som redan är utfärdade just i den här frågan.

Anf. 65 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Jag tror inte att arbetsmarknadsministern egentligen menar att man i ett sådant här fall skall lägga ansvaret på den enskilde arbetstagaren på det sättet att hon eller han får lämna lokalen, om vederbörande tycker att arbetet är obehagligt. Jag tycker inte att det innebär att arbetsgivaren tar sitt ansvar när det gäller arbetsmiljön. Att ta sitt ansvar i det fallet måste ju vara att göra bedömningen om man skall avbryta produktionen och utrymma lokalen. Då skall det beslutet gälla alla. Man kan alltså inte vara nöjd med den typen av råd, som är så vaga och otydliga.

Problemet är över huvud taget: Vad finns det för sanktionsmöjligheter? Om ett företag inte följer de allmänna och diffusa råd som arbetarskyddsstyrelsen har totat ihop – vilka sanktionsmöjligheter finns det då? Enligt min mening finns det inte några sanktionsmöjligheter alls. Ett företag som gör på det här sättet, alltså inte avbryter produktionen, löper inte någon som helst risk att drabbas av en sanktion – utom i det här fallet den skam man drabbas

av, när det blir offentligt känt att man betett sig på det här sättet. Man får hoppas att det väger tungt.

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

Om utrymning av arbetslokaler vid bombhot

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Först och främst skall man komma ihåg att vad man gjorde från företagets sida var att söka råd hos polisen om vilken bedömning man där gjorde. Polisen är en sådan instans där man kan få kvalificerade råd om sådana saker som bombhot.

Det var inte så att arbetstagaren själv skulle få avgöra om han eller hon skulle få lämna arbetsplatsen eller inte vid ett bombhot. Jag sade däremot att när det gällde personalvårdande åtgärder fick arbetstagarna, efter det att så att säga faran var undanröjd, möjlighet att lämna arbetsplatsen, om de tyckte att de behövde komma ifrån arbetsplatsen därför att situationen hade varit besvärlig. Det var alltså två olika saker.

Anf. 67 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern för ju delvis över den här frågan till en annan mycket viktig fråga: Vem har ansvaret i den här situationen – arbetsgivaren eller polisen?

Jag tror att även om arbetsgivaren kan få kvalificerade råd av polisen, så måste arbetsgivaren ta ansvaret. Detta har arbetsmarknadsministern också sagt i sitt skriftliga svar. Arbetsgivaren kan alltså inte hänvisa till polisen och säga att man fått råd av polisen, om det inte i sådana här situationer är så att polisen skall överta ansvaret. Det kanske är det arbetsmarknadsministern menar?

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Det är naturligtvis inte alls så att polisen tar över ansvaret från arbetsgivaren. Arbetsgivaren har det yttersta ansvaret, men i sådana här situationer med ett bombhot mot en arbetsplats kan det ofta vara – och är ofta – mycket svårt för en arbetsgivare och en arbetsledare att avgöra "kvalifikationen" i ett sådant hot. Då bör man ta råd av den kunskap som finns hos polisen. Det gjorde man vid detta enskilda tillfälle.

Allmänt sett är det alltid arbetsgivaren som har ansvaret. Skyddsombudet kan stoppa produktionen, om man är oenig med arbetsledningen. Den möjligheten finns.

När det gäller sanktionsarbetet vill jag säga att det är yrkesinspektionen som går in och utövar detta. Det finns alltså en organisation också på det här området.

Anf. 69 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Självfallet är det mycket svårt att bedöma hur pass allvarligt ett bombhot är, men just därför att det är så svårt att bedöma detta är det skrämmande att man som arbetsgivare så lättvindigt kan göra den bedömningen att det inte är någon fara och att här fortsätter vi produktionen medan undersökningen pågår. Just därför anser jag att det behövs skärpta föreskrifter på det här området, så att den här typen av förfarande blir omöjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om persontrafiken på
järnväg i Norrland*

Anf. 70 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Roy Ottosson har frågat mig om regeringen är beredd att se till så att persontrafiken på järnväg i Norrland utvecklas och förbättras, och i så fall hur. Frågan är ställd mot bakgrund av att viss persontrafik på järnväg dras in vid tidtabellskiftet i juni 1989.

Våren 1988 beslöt riksdagen att regionalpolitiskt viktig interregional trafik skulle upphandlas från SJ genom transportrådets försorg. För ändamålet anvisades 274 milj. kr. för ett halvt år, dvs. omkring 550 milj. kr. för ett helt år. Transportrådet har genomfört sin upphandling för trafikåret 1989/90. Upphandlingen innebär bl.a. att sovvagnstrafiken på övre Norrland tryggas. Vissa rationaliseringar har visserligen genomförts för att få ut maximalt av de anvisade pengarna, men det av riksdagen fastlagda målet att trygga sovvagnstrafiken har uppnåtts.

Regeringen vill att järnvägstrafiken inte bara i Norrland utan i hela landet skall utvecklas och förbättras. Målet skall nås genom att SJ utvecklas till ett modernt och effektivt tågtrafikföretag som kan konkurrera med privatbilen och inrikesflyget. Enligt min uppfattning skall persontrafiken på järnväg utvecklas genom att det reformutrymme som kan avsättas till järnvägen används för att förbättra infrastrukturen. Bl.a. görs nu omfattande förbättringar av norra stambanan. Järnvägstrafiken bör så långt som möjligt betalas av dem som använder den.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 71 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Det är först nu som vi har kunnat se konsekvenserna av det här trafikpolitiska beslutet. Det är nämligen först nu som vi fått den nya tidtabellen, eller rättare sagt de första utdragen av det som skall bli den nya tidtabellen.

Av dessa framgår att det blir en lång rad indragningar redan nu i sommar. Lapplandspilen kommer att försvinna, trafiken på Sundsvall-Östersund kommer att försämrats och, som det ser ut just nu, sannolikt ersättas av busstrafik. Förbindelsen till Ö-vik kan komma att försvinna och även till Umeå över Vännäs osv.. osv. Listan kan göras lång.

När man ser detta blir man naturligtvis litet förvånad. Det nya trafikpolitiska greppet innebar ju att staten skulle gå in och köpa den trafik som är samhällsekonomiskt motiverad, regionalpolitiskt motiverad eller miljömässigt motiverad men som inte är företagsekonomiskt härkraftig och som SJ därför inte kan bedriva med de premisser som SJ nu för tiden skall arbeta på. Meningen är alltså att staten då skall gå in och köpa den trafiken. Det är uppläggnings.

För 1988/89 anslogs det, som kommunikationsministern sade, 274 miljoner till köp av interregional trafik. Men dessutom gick 655 miljoner till tågtrafik på det ersättningsberättigade nätet. Det är alltså ungefär samma sak.

Tillsammans blir det 929 miljoner. För i år anslog man sedan enligt budgeten 583 800 000 kr. Det betyder att man dragit ned anslagen med ungefär 300 miljoner.

Vi vet ju att SJ har lånat staten ungefär 200 milj. kr. för att få ihop det här någorlunda, men det fattas alltså pengar. Såvitt jag kan bedöma har regeringen svikit sitt eget förslag från förra året. Det är därför jag har ställt frågan.

Anf. 72 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Staten har åtagit sig att trygga sovvagnstrafiken på övre Norrland. Staten har anvisat ett visst angivet belopp för att köpa trafik som inte är lönsam, men det är inte ett obegränsat belopp.

Man kan naturligtvis då säga – det tycks Roy Ottosson mena – att staten skall gå in och betala allt underskott; SJ skall köra och staten skall betala. Men det var ju för att komma bort från den sortens låt-gå-politik som riksdagen i fjol vår utformade en ny trafikpolitik, där man anger ramar och där man vet vad man betalar för. Sedan är det SJ:s ansvar att bedriva denna trafik rationellt och effektivt, kundanpassat. SJ kan inte bara räkna med att staten betalar underskott, utan SJ måste naturligtvis så långt det är möjligt aktivera sig för att bli konkurrenskraftigt inom de ramar som har gällt.

Som jag har sagt tidigare många gånger här i kammaren tycker jag att det är för tidigt att nu utfärda slutbetyget för den trafikpolitik som utformades för tio månader sedan.

Anf. 73 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Det är inte fråga om att utfärda slutbetyget, utan det är fråga om att se hur den nya uppläggningsen fungerar. Det är inte, som kommunikationsministern här sade, något underskott som man skulle gå in och betala, utan det är fråga om att staten skall gå in och på närmast affärsmässiga grunder köpa den trafik som är motiverad av samhällsekonomiska, miljömässiga eller regionalpolitiska skäl. Man kan göra en samhällsekonomisk bedömning och se hur mycket man behöver köpa.

Jag konstaterade att man nu i praktiken köper för 300 milj. kr. mindre än tidigare och att det är därför som det sker neddragningar i trafiken. Neddragningarna i Norrland leder till att trafiken där utarmas, så att det blir nästan omöjligt att ha kvar också den trafik som är kvar. Det behövs en viss trafik för att folk skall kunna använda tåg när man behöver åka.

Är man intresserad av att klara centrala miljömål, är man intresserad av att föra över så mycket som möjligt av trafiken till järnväg, måste man gå in här och arbeta mer aktivt. Jag vidhåller därför att regeringen nu sviker sin trafikpolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om tunga lastbilstransporter

Anf. 74 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Roy Ottosson har frågat mig om regeringen är beredd att inta en mer restriktiv hållning vad gäller dispensgivning för 60 tons fordon.

Frågeställaren gör gällande att dispenser blivit vanligare och att dispens-transporterna sliter hårt på vägnätet.

De dispenser som givits mer generellt avser transporter av rundvirke i skogslänen. Dessa transporter skall ske på vissa vägar och under den period då vägarna är tjälade. Till följd härav uppstår på grund av dispensererna ingen nämnvärd ökning av vägslitaget.

Övriga dispensansökningar för transporter av delbart gods behandlas restriktivt av vägverket både centralt och regionalt.

Dispenser för transporter av icke delbart gods och för tunga arbetsfordon etc. behandlas inte annorlunda än tidigare, dvs. kraven i vägtrafikkungörelsen skall vara uppfyllda.

Jag finner ingen anledning att föreslå regeringen andra regler för dispensgivning än de som för närvarande gäller.

Anf. 75 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Kommunikationsministern förnekar alltså att det skulle ges fler dispenser nu än tidigare. Det stämmer inte alls med de uppgifter jag har fått fram. Tyvärr finns det ingen officiell statistik över detta, så jag kan inte bevisa det.

Man håller för närvarande på med ett bärighetsprogram enligt vilket gränsen generellt skall höjas till 60 ton på våra vägar. Man förstärker broarna så att de klarar 60 ton. Vad händer då med vägarna emellan? Jo, de slits ned mycket fort. Det har skett framför allt i skogslänen. En 60 tons lastbil sliter mycket mer än en 50 tons eller en 40 tons – det är alldeles uppenbart.

Det märkliga är att motivet till detta är att man skall anpassa boggitrycket till EG. Det är bara det att inom EG är det inte tillåtet att köra med 60 tons lastbilar. Det betyder att när denna anpassning är genomförd kan EG-lastbilarna komma in i Sverige och få köra här, men de svenska lastbilar som väger totalt 60 ton kan inte köra inom EG – där får man inte köra med totalt sett så tunga fordon. Boggitrycket blir däremot detsamma, och på det sättet kommer EG-lastbilarna in i Sverige. Detta är en mycket märklig anpassning.

I praktiken kommer den enligt min mening ökade dispensgivningen för 60 tons lastbilar – jag tror att kommunikationsministern skall kunna konstatera att det finns belägg för en sådan ökning, om han tittar litet närmare på detta – att leda till att järnvägen får släppa ifrån sig mycket av godstrafiken. Det har redan börjat ske. Järnvägen släpper en hel godstransportmarknad på de medellånga avstånden till vägtrafiken. Därigenom saboteras, menar jag, centrala miljömål och trafikpolitiska mål, nämligen att föra över så mycket gods som möjligt till järnvägen. Det finns därför all anledning för regeringen att se över det här.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1988/89:515 om planeringen för en ny sträckning av väg E 4 genom Stockholm

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

Om planeringen för en ny sträckning av väg E 4 genom Stockholm

Anf. 76 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att verka för ökad miljöhänsyn i vägplaneringen.

Frågeställaren har som exempel anfört att vägverket planerar en ny sträckning av väg E 4 som innebär betydande ingrepp i Hagaparken i Stockholms och Solna kommuner.

Generellt gäller att vägverket skall ta miljöhänsyn vid planeringen av allmänna vägar i enlighet med bestämmelserna i väglagen och vägkungörelsen. När naturresurslagen kom till ändrades väglagen. Denna ändring innebär att en miljökonsekvensbeskrivning alltid skall ingå i en vägarbetsplan och redovisa såväl väntade miljöeffekter som förslag till åtgärder som behövs för att förebygga störningar eller andra olägenheter från trafiken. Dessutom skall alltid samråd om en vägarbetsplan ske med de naturvårdsmyndigheter som berörs.

I det av frågeställaren nämnda exemplet, som avser en ombyggnad av väg E 4, skall en planskild korsning byggas vid Haga norra grindar. Antalet körfält kommer att utökas för att möjliggöra ett jämnt trafikflöde och klara av- och påfarter på väg E 4 norr och söder om trafikplatsen. Dessutom anläggs en med väg E 4 parallell gång- och cykelväg i Hagaparken. Dessa åtgärder medför ett ökat intrång i parken. Arbetsplanen för vägobjektet har upprättats efter samråd med Solna kommun och de berörda länsmyndigheterna. Den innehåller en miljökonsekvensbeskrivning och den har varit utställd. De inkomna synpunkterna kommer att prövas av vägverket i samband med fastställelsen av arbetsplanen.

Vägverket har fått i uppdrag att i samråd med Svenska kommunförbundet och statens naturvårdsverk redovisa en utvärdering av erfarenheterna av nyssnämnda miljökonsekvensbeskrivningar till den 1 juni 1990.

Innan denna utvärdering föreligger är jag inte beredd att föreslå några ytterligare krav på miljöhänsyn i vägplaneringen.

Anf. 77 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. På många sätt kan man väl säga att detta frågesvar är det typiska frågesvaret. Det innehåller en redovisning av regelsystemet och egentligen ingen som helst synpunkt på den sakfråga som togs upp i min fråga.

Jag inser ju bakgrunden. Det är inte så lätt att vara statsråd. Det finns väl ingen medborgare i Sveriges land som har så små möjligheter att uttrycka uppfattningar som statsråd, om det inte är ett ärende som regeringen skall ta ställning till. Det är i alla fall detta intryck jag får.

Det är synd i det här sammanhanget. Det sätt på vilket vägverket far fram på många olika håll i landet borde föranleda större aktivitet från regeringens sida. I det här konkreta fallet är det fråga om ett av de känsligaste områdena man kan tänka sig. Berörda av den här vägsträckningen är Norra kyrkogården – en av de stora kyrkogårdarna i Stockholmsområdet – och inte minst Hagaparken.

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

*Om planeringen för en
ny sträckning av väg
E 4 genom Stockholm*

Som planen nu ser ut innebär den kraftiga ingrepp i Hagaparken – ett av Stockholms och Sveriges viktigaste rekreatiomsområden och också ett kulturhistoriskt viktigt område. Det innebär en ökad miljöbelastning i form av föroreningar, buller, ljuseffekter osv.

Det finns andra möjliga vägsträckningar. Det har bl.a. Haga/Brunnsvikens vänner visat. Det går alltså uppenbarligen att lösa problemen med vägsträckningen på ett sätt som inte behöver innebära det miljömord som nu verkar vara förstående.

Min fråga är egentligen: Anser sig regeringen inte ha någon som helst möjlighet att ingripa i ett sådant här fall och se till att rimliga miljöhänsyn tas?

Anf. 78 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Pär Granstedt menar att vägverket far fram. Det är möjligen en lustifikation. Men det är också en allvarlig, svepande anklagelse.

Om jag har förstått Pär Granstedt rätt – och det har jag – så är arbetsplanen upprättad i samråd med Solna kommun och länsmyndigheterna, som sagt. Centerpartiet har ju en stor tilltro till de lokala företrädarna i olika sammanhang, och jag vill instämma i den tilltron. Decentralisering är ju ett motto för centerpartiet.

I detta sammanhang är det viktigt att också med förtroende se på vad som görs och vilka uppfattningar som finns på lokal och regional nivå.

Planen har varit utställd, och synpunkter på den har kommit in. De skall prövas i det fortsatta arbetet.

Regeringens uppgift är ju att lägga fast riktlinjer. Jag har ganska utförligt redovisat i frågesvaret vad vi kräver när det gäller miljökonsekvensbeskrivningar. Vi har givit ett särskilt uppdrag om att detta system skall utvärderas inom kort. Vi har begärt en delrapport av denna utvärdering redan före detta års slut.

Detta är uttryck för ett aktivt agerande från regeringens sida för att starkt få fram miljöhänsyn i denna typ av planering.

Anf. 79 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Statsrådet har naturligtvis alldeles rätt uppfattat vad centern står för när det gäller decentralisering. Men det innebär ju inte att vi tror att alla kommunala beslut är höjden av vishet. I det här fallet delade centern i Solna inte majoritetens uppfattning. Vi känner alltså inte något ansvar för det beslut som Solna kommuns kommunstyrelse har fattat.

Hagaparken är dessutom inte en angelägenhet bara för Solna kommun. Den är en viktig tillgång för hela regionen – och för hela landet skulle jag vilja påstå – med hänsyn till dess unika kulturhistoriska värde. Det är en synpunkt.

En annan sak är också att i förhandlingssituationer mellan vägverket och kommuner har vägverket ett mycket starkt övertag. Det kan innebära att kommunen inte har tillräckliga möjligheter att göra rimliga hänsyn gällande. Vägverket är en statlig myndighet. Regeringen måste ha ansvar för vad en statlig myndighet tar sig för.

När regeringens utvärdering är färdig, då är Hagaparken redan förstörd. Kan man inte göra någonting dessförinnan?

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1988/89:517 om televerkets avgift för nummerupplysningar

Anf. 80 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Barbro Sandberg har frågat mig vilken handikappolitisk grundsyn som ligger bakom regeringens beslut att inte förhindra televerkets höjning av avgiften för nummerupplysning.

Varje samhällssektor skall hållas tillgänglig för alla och i princip skall kostnaderna för detta bäras inom sektorn. Därför bör televerket kompensera handikappade som inte kan använda telefonkatalogen när nu verket beslutat införa en nummerupplysningsavgift. De handikappades användning av nummerupplysningen bör betalas av övriga abonnenter.

Regeringen har funnit att den metod för compensation som televerket valt bör utvärderas efter ett års tid. Utvärderingen skall göras i samarbete med berörda handikapporganisationer.

Anf. 81 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag är besviken, för det gav inte svar på min fråga.

Jag undrar alltså vilken handikappolitisk grundsyn som ligger bakom regeringens beslut att sanktionera televerkets kraftiga avgiftshöjning. Statsministern angrep ju bankerna för deras avgifter. Vad skiljer televerket från bankerna i detta hänseende? Televerket gör ju precis samma sak: låter de små betala de stora förbrukarnas kostnader.

Televerket och handikapporganisationerna har suttit i förhandlingar men inte nått något resultat. Tror verkligen Georg Andersson att televerket kommer till ett bättre resultat om ett år? Kommer samarbetet att underlättas av den nu fastställda taxehöjningen?

Att begära att alla som inte kan använda telefonkatalogen skall ansöka hos televerket om nedsättning av avgift måste, som jag ser det, leda till andra kostnader för televerket. De människor som det här handlar om kan dessutom oftast inte skriva. De måste alltså be någon annan person skriva åt dem, för att de skall få denna avgiftsnedsättning.

Sven Hulterström hänvisade i november till en undersökning i vilken det framkommit att det inte är de handikappade och äldre utan företag och de som har biltelefon som är de stora användarna av nummerupplysningen. Då kan jag inte förstå att det skall vara så svårt för televerket att ta ut kostnaden på rätt ställe. Dessutom har denna undersökning enligt uppgift hemligstämplats. Man kan fråga sig varför.

Vet Georg Andersson hur en handikappads vardag egentligen ser ut? Skall en handikappad verkligen behöva hålla på med sådana här papper?

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

*Om televerkets avgift
för nummerupplys-
ningar*

Anf. 82 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Till att börja med är jag väldigt förvånad över uppgiften att den här undersökningen har hemligstämplats. Jag har vid flera tillfällen diskuterat denna undersökning med handikapporganisationerna. Den är välkänd. Denna undersökning visar att det är företag som till ca 40 % utnyttjar nummerupplysningstjänsten. Volymen ökar kraftigt och därmed även kostnaderna för televerket. I och med att denna tjänst är helt gratis ökar utnyttjandet, och kostnaderna skenar i höjden. Kostnaderna är ca 300 milj. kr. per år. Om man slår ut denna kostnad på abonnemangsavgiften innebär det en höjning med ca 60 kr. per år för alla. Då skulle alla få vara med och betala storförbrukarnas utnyttjande av denna service.

För att få hejd på denna utveckling har televerket självt – jag betonar detta – fattat detta beslut för att hjälpa de handikappade. Precis tvärtemot vad Barbro Sandberg säger, är televerket berett att fullt ut kompensera just de små människorna, de som är i behov av denna tjänst och inte kan utnyttja katalogerna.

Regeringen har då sagt: Låt oss se hur denna kompensation faller ut under det första året, och uppmanat televerket att utforma denna i nära samarbete med handikapporganisationerna. Jag tycker nog att det, i det läge som råder, är den enda möjliga vägen att gå.

Anf. 83 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tycker det är ett märkligt sätt att resonera. Först och främst är det faktiskt de små som får betala. "Kompensationen" består av 7 % på samtalsmarkeringarna. Man räknar alltså med ett sådant samtal per månad för dem som endast kan använda sig av nummerupplysningen. När man vet vem det är som använder den, borde man kunna utforma ett taxsystem så att den som använder det mest också skall kunna betala. Enligt de uppgifter som jag har, har man bl.a. från Synskadades riksförbund kommit med olika förslag till hur man skall kunna ta ut en sådan avgift för att inte låta de handikappade betala.

Biltelefoner har ju redan i dag en speciell avgift, och man kan alltså spinna vidare på den linjen. De kan fortsätta att stå för sina högre kostnader. Företag gör avdrag för sina rörelsekostnader, men det gör inte en enskild. Därför borde man kunna ta ut kostnaden av den rätta förbrukaren.

Anf. 84 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Tyvärr är det inte fullt så enkelt. Jag är övertygad om att televerket om det hade varit möjligt att hitta en annan väg också hade beträtt den. Man kan inte renodla så som Barbro Sandberg här gör.

Jag vill komplettera, för att det inte skall uppstå några missförstånd: den kompensation på 7 % som televerket har erbjudit är bara den ena delen. Därtill har man sagt att man är beredd att göra en individuell kompensation fullt ut för den lilla, mycket begränsade grupp av handikappade som är i stort behov av att utnyttja nummerupplysningen.

Kom ihåg att enligt den undersökning som gjorts är det så att många av de handikappade inte alls utnyttjar nummerupplysningstjänsten. Hade man slagit ut kostnaderna jämnt, så hade alla fått vara med om att betala en 60 kr. högre abonnemangsavgift.

Anf. 85 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag förespråkar inte att man skall ta det rakt över, utan att man skall debitera den som är förbrukare.

De handikappade som det här rör sig om kan inte se, och därför ofta inte heller skriva. Det innebär att de på något sätt måste ha hjälp med att få fram till televerket: "Det här kan jag inte klara!" Det som televerket med sina stora resurser inte kan åstadkomma, det begär man att den lilla enskilda människan på egen hand skall kunna klara av!

Anf. 86 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Nu börjar vi bli överens, Barbro Sandberg och jag. Nu säger hon att de som utnyttjar tjänsten skall betala. Det är precis vad som föreslås!

Därtill kommer att man från televerkets sida är beredd att göra ett undantag för de handikappade och där kompensera fullt ut för sådana som inte har möjlighet att använda telefonkatalog.

Anf. 87 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tror att Georg Andersson förstår vad jag menar – jag menar dem som är storförbrukare. De handikappade skall vi sörja för – vi säger att de skall leva på samma villkor som vi andra.

Låt oss inte krångla till det för den lilla människan, som har vissa andra problem också – särskilt inte till den grad att de kanske inte ens klarar att använda telefonen i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1988/89:522 om Karlskronavarvet

Anf. 88 Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Karl-Gösta Svenson har frågat försvarsministern vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att klara krisen vid Karlskronavarvet. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Inom Celsius Industrier AB, som är Karlskronavarvets moderbolag, har gjorts en utredning om koncernens framtida örlogsmarina verksamhet. Detta har skett mot bakgrund av bl.a. 1987 års totalförsvarsbeslut.

Beslut i fråga om koncernens örlogsmarina verksamhet skall fattas av styrelsen i Celsius.

Jag ägnar frågan om Karlskronavarvets situation stor uppmärksamhet, och samråd kommer att ske inför det beslut som styrelsen i Celsius har att fatta.

Anf. 89 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret – som inte säger någonting egentligen, tycker jag. Jag hade åtminstone förväntat mig ett svar innebärande att regeringen som företrädare för ägaren hade gett den klara signalen till Celsius att inte ta beslut om nedläggning av nyproduktion den 29 mars.

Det är enligt min uppfattning självklart att riksdagen måste fatta beslut om

den framtida inriktningen avseende inhemsk produktion av örlogsfartyg. 1988 års försvarskommitté måste därför ges möjlighet att ta fram ett underlag för beslut i denna viktiga fråga och även anvisa hur våra resurser inom varvsindustrin bäst skall utnyttjas.

I det prekära läge som uppkommit för Karlskronavarvet är det viktigt att åtgärder vidtas för att bibehålla handlingsfriheten. Karlskronavarvet är det enda varv i vårt land som besitter kompetens och kunnande för en allsidig produktion av örlogsfartyg. Denna betydelsefulla samhällsresurs måste utnyttjas på optimalt sätt.

Marinen har ett stort framtida behov av nya övervattensfartyg i enlighet med ÖB:s perspektivplan. Moderata samlingspartiet har därför i en partimotion föreslagit att ytterligare två kustkorvetter anskaffas omgående.

Socialdemokraterna har bollen, att medverka till fortsatt inhemsk fartygsproduktion på Karlskronavarvet genom att biträda det moderata förslaget och därmed rädda jobben på Karlskronavarvet.

Slutligen vill jag ställa en konkret fråga till industriministern: Kommer industriministern att medverka till att Celsius den 29 mars inte tar beslut om nedläggning av nyproduktionen av örlogsfartyg på Karlskronavarvet, så att handlingsfriheten därmed kan bibehållas?

Anf. 90 Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Karl-Gösta Svenson är ju medveten om att det just nu ligger ett utredningsförslag på bordet. Den utredningen har icke tagit ställning till var någonstans produktionen skall ligga. Det är en fråga som styrelsen för Celsius har att pröva, och den har sitt sammanträde den 28 och 29 mars för att ta del av utredningsförslaget och diskutera detsamma.

Jag har under gårdagen haft Celsius ledning hos mig för att själv få en första information om utredningsförslaget, och vi har i de samtal som då fördes blivit överens om att Celsius styrelse den 28 och 29 mars icke kommer att fatta något bindande beslut, utan efter det att man fört sina diskussioner omkring denna fråga återkommer styrelsen till industridepartementet för att redovisa vilka ståndpunkter som finns från styrelsens sida i ärendet.

Anf. 91 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag tackar för det beskedet, industriministern! Det finns alltså ytterligare en frist för riksdagen, under våren, då budgeten för försvaret skall behandlas.

Det finns all anledning att ytterligare betona allvaret i detta. Dels behöver marinen nya fartyg, dels är det mycket enkelt att förlänga den första beställning av kustkorvetter som man nu håller på att avsluta på Karlskronavarvet, dels finns det alla skäl att göra nya beställningar just beträffande kustkorvetter för att på så sätt klara den sysselsättningssvacka som inträder på Karlskronavarvet i mitten av år 1990.

Anf. 92 Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Jag vill erinra om, vilket Karl-Gösta Svenson också känner till, att det är Celsius styrelse som har att fatta beslut i den här frågan. Det är också styrelsen som har tagit fram förslaget till utredning om hur man på

bästa sätt skall utnyttja de resurser som finns inom koncernen och i verksamheterna på Kockum och Karlskronavarvet. Något bindande beslut kommer Celsius styrelse, som jag sade, icke att fatta vid sitt sammanträde den 28–29 mars.

Anf. 93 KARI.-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag tackar för det beskedet och hoppas att staten i egenskap av ägare ger klara signaler för den framtida verksamheten vid båda varven.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1988/89:469 om valkretsindelningen i Malmöhus län

Anf. 94 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat mig om jag avser att undersöka möjligheterna att nå politisk enighet kring en ändring av valkretsindelningen i Malmöhus län i enlighet med vad som föreslagits av två tidigare utredningar.

Det förslag Knut Wachtmeister syftar på går ut på att de nuvarande två valkretsarna fyrstadskretsen och Malmöhus läns valkrets delas upp i tre valkretsar, nämligen Malmöhus läns södra och norra valkretsar samt Malmö kommun.

Någon politisk enighet har inte kunnat uppnås kring förslaget. Det har därför inte lett till lagstiftning.

Frågan har senast behandlats av folkstyrelsekommittén, som år 1986 tog kontakt med partisekretärerna i de fem partier som då var representerade i riksdagen för att utröna intresset för valkretsförändringar. Endast två partier, moderata samlingspartiet och folkpartiet, visade något uttalat intresse för en förändring av valkretsindelningen i Malmöhus län. Hur en sådan förändring skulle se ut var emellertid dessa partier oeniga om (SOU 1987:6 s. 164 f.). Någon förändring av valkretsindelningen kom därför inte till stånd i samband med att kommitténs arbete i övrigt ledde till beslut i riksdagen år 1988.

Valkretsindelningen har en stor betydelse för de politiska partiernas organisation och verksamhet. Det är därför av stor vikt att förändringar av denna indelning kan ske under bred enighet. Goda skäl kan i och för sig anföras för en förändring av valkretsindelningen i Malmöhus län. Mot bakgrund av att det så nyligen inte gick att få någon enighet i frågan, är jag tveksam till om det är meningsfullt att nu ta några initiativ i den. Skulle valfrågor av någon annan anledning komma att aktualiseras, är jag emellertid beredd undersöka om det finns förutsättningar att ta upp saken på nytt.

Anf. 95 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Tack för svaret! Jag har tidigare frågat tre andra justitieministrar – Petri, Rainer och Wickbom – och då fått svaret att de var positiva till en ny valkretsindelning, om det gick att enas politiskt.

Valkretsindelningen i Malmöhus län är ett missfoster och har varit det i

*Om sänkt promille-
gräns vid rattonykter-
het*

många decennier. När indelningen kom till för snart 70 år sedan, kunde uppdelningen mellan stad och land vara motiverad, eftersom levnadsbetingelserna var så olika då.

Än orimligare blev valkretsindelningen efter storkommunreformen, som medförde att en kommun, Höganäs, genom ett utvidgat Helsingborg inte längre var geografiskt sammanhängande med resten av länsvalkretsen. I alla andra län är valkretsarna geografiskt sammanhängande. Det kan tilläggas att valkretsutredningen för tolv år sedan ansåg en ändring mycket angelägen.

Nu säger justitieministern helt riktigt att folkstyrelsekommittén inte föreslagit någon ändring, eftersom det inte gick att nå politisk enighet. Härtill kan sägas:

1. Det framgår inte om de politiska partierna i Malmöhus län tillfrågats, vilket var fallet vid förra utredningen.
2. Folkstyrelsekommittén avlämnade sitt betänkande 1987, alltså före det senaste valet, och nu kan följaktligen läget vara annorlunda.
3. I den utredning som Carl Axel Petri tillsatte 1980 gick det att uppnå enighet mellan de fyra demokratiska partierna om en ny indelning i Malmöhus län. I allra sista stund ändrade sig folkpartiet, så det blev ingen proposition. Nu säger folkpartiet ja, vilket visar att opinionen kan svänga inom ett parti.

Nu har jag en följdfråga till justitieministern: Vill justitieministern, mot bakgrund av vad jag här har sagt, göra ett försök att nå politisk enighet och då börja nere i Malmöhus län?

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1988/89:462 om sänkt promillegräns vid rattonykterhet

Anf. 96 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Anders Castberger har frågat statsministern vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att uppfylla regeringsdeklarationens löfte om en sänkt promillegräns vid rattonykterhet.

Arbetet inom regeringen är fördelat så att det ankommer på mig att svara på frågan.

Jag kan försäkra Anders Castberger att det fortfarande är min och regeringens avsikt att lägga fram ett förslag om en sänkt promillegräns. De uttalanden av mig som Anders Castberger refererar till i sin fråga var inte alls av den innebörden att något förslag inte skulle läggas fram utan tog endast sikte på tidpunkten för förslaget.

Bakgrunden till detta är att det visat sig att det såväl inom som utom riksdagen finns en opinion för att införa en s.k. principiell nollgräns. För att riksdagen skall kunna ta ställning till om detta är möjligt och lämpligt fordras det enligt min mening ytterligare beredning av ärendet. Min avsikt var därför att få till stånd en skyndsam beredning under parlamentarisk medverkan. Det har nu visat sig att det inte är möjligt att åstadkomma en beredning under sådan medverkan. Detta beklagar jag. Jag avser ändå att fortsätta arbetet med sikte på att uppnå en så bred politisk enighet som möjligt.

Anf. 97 ANDERS CASTBERGER (fp):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, justitieministern! Men svaret på frågan om vilka åtgärder som skall vidtas säger i själva verket, tyvärr: Utredning igen.

Det är helt barockt att försöka utreda självklara saker. Det skapar i stället en misstro mot själva utredningsväsendet. Det bestående intrycket av det här är ju att det är politiska skäl som gör det intressant att fördröja frågans lösning.

Frågan om promille har utretts sedan 1930-talet. Rapport på rapport har publicerats, och bara det senaste decenniet har en lång rad studier gått in på inte bara påverkansgraden vid olika promillehalter utan också mätmetoderna och deras tillförlitlighet.

Varför skall vi uppfinna hjulet en gång till, när det redan finns? Finns det inte resurser på departementet att läsa och dra slutsatser av allt detta material, så att vi här i riksdagen hade fått ett förslag att ta ställning till inom den tid som faktiskt regeringsdeklarationen ger sken av och förespeglar oss? Denna fråga har vi inte fått svar på ännu.

Anf. 98 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Anders Castberger säger dels att frågan har utretts sedan 1930-talet, dels att man inte skall utreda självklara saker. Av det drar jag slutsatsen att Anders Castberger är medveten om att frågan om en principiell nollgräns aldrig är utredd.

Det som under senare tid har skett vad gäller utredning är att det gjordes en departementspromemoria 1983 om trafikonykterhetsbrottet. I den föreslogs en sänkning till 0,4 promille. Promemorian remissbehandlades, och hälften av remissinstanserna ansåg då att ingen sänkning borde ske. Det gjordes en proposition på förslaget som återkallades så småningom.

Förslaget om en sänkning till 0,4 promille remissbehandlades nyligen, och det är i det sammanhanget som frågan om en principiell nollgräns har uppkommit. Anders Castberger har i en motion till årets riksdag hemställt om en principiell nollgräns med godtagbar rättssäkerhetsmarginal.

Jag skulle bra gärna vilja veta vad Anders Castberger anser vara en godtagbar rättssäkerhetsmarginal. Hur många promille är det? När har den frågan utretts?

Anf. 99 ANDERS CASTBERGER (fp):

Herr talman! På rikspolisstyrelsen ansvarar Håkan Jaldung för dessa saker. Han säger så här: "Promillegränser är ett politiskt beslut. Men vi kan övervaka den gräns som bestäms, också noll promille."

Det har gjorts ett antal olika undersökningar, nu senast för bara några dagar sedan, som visar att försökspersoner – under polisens ledning och med såväl den nya apparaten som skall komma som med hittillsvarande provmetoder med blodprov – kunnat dricka inte bara en stor starköl utan två stora starköl och dessutom sex centiliter whisky och med ganska hygglig marginal till dagens gräns fått fortsätta att köra bil.

Man är rund under fötterna, förstås, men häpnadsväckande nog är man fullt godtagbar som bilförare, med dagens lagstiftning. Tror verkligen

justitieministern att anhöriga till personer som dödas av formellt nyktra men i själva verket fulla människor accepterar en fortsättning på detta?

Anf. 100 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Jag konstaterar att Anders Castberger inte besvarade min fråga om när en principiell nollgräns har utretts.

Anf. 101 ANDERS CASTBERGER (fp):

Herr talman! Nu är det helt plötsligt ledamöterna som skall svara på statsrådets frågor och inte tvärtom. Jag är synnerligen missnöjd med det svar jag har fått på min fråga till statsrådet.

Jag kan gärna upprepa att gång på gång har frågan om promillegränser utretts. Gång på gång har forskare framlagt rapport på rapport om detta problem, såväl vad gäller påverkansgrader, vid vilka promillehalter som påverkan uppkommer som i fråga om hur tillförlitliga och bra mätmetoderna är.

Att sammanställa detta och på grundval härav lägga fram ett förslag borde regeringen ha kunnat klara, allra helst som statsministern utlovade detta i regeringsdeklarationen.

Anf. 102 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Anders Castberger har frågat vilka åtgärder som regeringen tänker vidta för att uppfylla löftet i regeringsdeklarationen, och jag har besvarat frågan med att regeringen kommer att uppfylla löftet i regeringsdeklarationen och föreslå en sänkning av promillegränsen.

Dessutom har jag sagt att jag kommer att låta göra en beredning för att uppnå en så bred politisk enighet som möjligt. Jag måste bara beklaga att det parti som Anders Castberger företräder inte har varit berett att medverka till den beredningen.

Anf. 103 ANDERS CASTBERGER (fp):

Herr talman! Det kan väl förväntas att regeringen lägger fram en ny regeringsdeklaration i oktober månad detta år. Fram till dess kommer vi knappast att kunna ta ställning här i kammaren till något regeringens förslag beträffande denna fråga. Därmed tycker inte jag att regeringen har uppfyllt sitt löfte i regeringsdeklarationen på något annat sätt än genom att lägga frågan i en ny utredning.

Folkpartiet är berett att medverka i denna fråga. Vi är beredda att rösta igenom ett bra förslag här i kammaren. Det har vi varit hela våren, och vi har varit beredda på det med tanke på vad som stod i regeringsdeklarationen. Vi är inte beredda att fortsätta i utredningskvarken.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 104 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Lars Leijonborg har, mot bakgrund av en undersökning som visar på ett betydande bortfall av undervisningstid i skolan, frågat mig vilka åtgärder regeringen planerar för att tillförsäkra eleverna de lektioner de har rätt till.

Den undersökning SÖ nyligen presenterat om tidsanvändningen i skolan ingår som en del i det nationella utvärderingsprogrammet för skolan. Enligt riksdagens och regeringens beslut skall SÖ redovisa en samlad bedömning av resultaten av utvärderingen vart tredje år. Enligt min mening är det generellt sett angeläget att avvakta den första av dessa bedömningar innan riksdag och regering beslutar om åtgärder med anledning av utvärderingsresultaten. Jag räknar med att den första samlade bedömningen skall kunna föreligga under nästa år.

För gymnasieskolans del, som ju hade det största bortfallet av lektioner i utvärderingen, har regeringen redan i början av förra året utfärdat en förordning (SÖ:s Publikation Läroplaner: 1988:12) om minsta undervisningstid för vissa språk i gymnasieskolan.

Den försöksverksamhet med treåriga yrkeslinjer som startade hösten 1988 bedrivs enligt en timplan som anger det antal lektioner som eleverna skall ha i varje ämne. Min företrädare utvecklade skälen för att ange en s.k. nettotid i timplanerna i propositionen (87/88:102) om utveckling av yrkesutbildningen i gymnasieskolan. Han anförde där bl.a. att det är angeläget att slå vakt om den ämnesbundna tiden och tillförsäkra eleverna ett bestämt antal undervisningstillfällen i olika ämnen.

När det gäller den särskilda frågan om s.k. fasta lärarvikarier som Lars Leijonborg tar upp i sin fråga är det en missuppfattning att det skulle fordras särskilda statsbidrag för att inrätta sådana tjänster. Statsbidrag kan tjäna som en stimulans för en utveckling i en sådan riktning, men det är fullt möjligt för varje kommun att på egen hand besluta om att använda statsbidraget till vikarieinsatser i skolan till fasta lärarvikarier i stället för korttidsvikarier. I flera kommuner har redan sådana åtgärder vidtagits eller planeras. SÖ har också nyligen på regeringens uppdrag utarbetat ett underlag till kommunernas hjälp för hur sådana förändringar kan göras. Jag utgår också från att de nyligen redovisade resultaten om lektionsbortfall i sig ytterligare kommer att stimulera en sådan utveckling.

Anf. 105 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag tackar skolministern för svaret.

Lärarna i grundskolan är frånvarande i medeltal var tionde lektion. Bara vid hälften av dessa lektioner ersätts de med behöriga lärare. I gymnasieskolan är bortfallet av lektioner ännu större. För en elev som gått grundskola och gymnasium motsvarar detta mer än ett helt läsår. Detta är värt att tänka på för dem som ibland talar om att man skall förlänga gymnasieskolan med ett år.

Jag tror att det är alldeles nödvändigt att göra en hel del åt detta. Vi har i

folkpartiets skolprogram talat om någon form av garanti, som ger eleverna rätt till deras lektioner. Jag tror inte man behöver avvakta någon ytterligare utvärdering. Dessa problem har varit väl kända under lång tid.

Det är en rejäl knäpp på näsan som statsrådet ger åt ett par av sina kolleger – låt mig nämna Bengt Göransson och Kjell-Olof Feldt – när han påpekar att man kan inrätta tjänster för fasta lärarvikarier utan ytterligare statsbidrag. Dessa båda nämnda statsråden förde i januari in den frågan i den allmänna debatten. I ett trängt läge sade regeringsföreträdare att detta med besparingar på skolan inte kunde vara så farligt, för regeringen tänkte återkomma med förslag om 100 milj. kr. i statsbidrag till tjänster för fasta lärarvikarier. Då argumenterade man för att det var så bra med fasta lärarvikarier och sade att ett särskilt statsbidrag skulle utgå till dem.

Detta väckte förhoppningar i skolkretsar om att man skulle få ökade resurser.

Statsrådet vet väl min inställning till ytterligare "påsar" som vi brukar tala om. Jag tycker inte det behövs. I folkpartiets skolprogram krävde vi fasta lärarvikarier utan några extrapengar. Men när nu regeringen har lovat sådana, så tycker jag det finns anledning att infria löftet, och jag vill fråga om man står fast vid det.

Vidare vill jag fråga helt hastigt, eftersom riksdagen har uttalat att man bör eftersträva att fortbildning av lärare icke skall äga rum på lektionstid: Har regeringen vidtagit någon åtgärd för att åtgärda den beställningen?

Anf. 106 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Lars Leijonborg tar upp diskussionen om anslaget på 100 milj. kr. som föreslogs i samband med diskussionen om neddragning av statsbidraget till grundskolan med 167 milj. kr. Han frågar om det förslaget ligger fast.

Lars Leijonborg vet ju om, liksom de flesta andra som lyssnar på diskussionen, att vi intog en annan ställning efter den offentliga diskussion som skedde kring regeringens budgetförslag i januari månad.

Jag har den uppfattningen – och det är bra om Lars Leijonborg och folkpartiet delar den – att vi skall utnyttja de statsbidrag vi redan har för grundskolan.

Såvitt jag kan se finns inga formella hinder för kommunerna att redan nu inrätta denna typ av tjänster för fasta lärarvikarier för att på så sätt få en högre kvalitet på de lektioner som skall ersättas när ordinarie lärare är borta.

Här finns också goda försök gjorda i två av våra intressanta skolkommuner, Botkyrka och Malmö. Det visar att det resonemang jag nyss redovisat är korrekt.

Anf. 107 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Vi brukar ibland göra så att när vi är särskilt intresserade av en verksamhet kan vi stimulera den med ett särskilt statsbidrag. Men egentligen tror jag att det här framför allt handlar om opinionsbildning och upplysning. Det är väl bra att SÖ har utfärdat dessa instruktioner för hur man kan gå till väga när man inrättar denna typ av tjänster.

Jag skulle vilja fråga statsrådet dels återigen om hur man inom regeringen bedömer möjligheten att komma framåt när det gäller att förlägga fortbildning utanför lektionstid, dels om den mer principiella frågan huruvida man kan gå vidare med systemet att garantera elevernas rätt till vissa språklektioner – om man kan tänka sig en mera generell bestämmelse att eleverna helt enkelt har rätt till de lektioner som framgår av timplaner och läroplaner.

Anf. 108 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Den sista frågan först. I det översynsarbete som nu pågår inför den framtida gymnasieskolan har skolöverstyrelsen i sitt bidrag redovisat ett resonemang som bygger på ett nettoantal av lektioner som skall erbjudas eleverna. I det avseendet borde det resonemang Lars Leijonborg för från talarstolen vara tillgodosett genom de förslagen.

Nu skall förslagen remissbehandlas och ingå i en framtida diskussion om den kommande gymnasieskolan.

Uppenbart är att vi i det sammanhanget går en utveckling till mötes som påminner om den typ av garantier som redan finns i den kommunala vuxenutbildningen, och på så sätt tillförsäkrar eleverna en nettotid.

Anf. 109 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Statsrådet har också begränsning av taletiden, och jag har förståelse för att han inte hinner svara på alla frågor. Men jag är litet envis med frågan om fortbildning på icke lektionstid.

Det är ju en avtalsfråga där facket hittills har intagit ståndpunkten att det är bäst för lärarna om denna fortbildning pågår under terminstid och alltså under lektionstid. Jag tycker dock att vi som politiker i första hand i denna valsituation bör tänka på eleverna. Det har också riksdagen gjort genom detta uttalande. Det vore intressant att höra om regeringen tror att man kan komma vidare där på något sätt.

Jag tycker det är utmärkt med idéerna i fråga om gymnasieskolan, men egentligen borde det vara möjligt att också tillämpa samma principiella synsätt på grundskolan. För att sätta en press på dem som planerar verksamheten skulle man kunna slå fast att eleverna har rätt till sina lektioner.

Anf. 110 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Vad gäller nettolektionsresonemanget är det naturligtvis principiellt möjligt att föra motsvarande resonemang kring insatserna i grundskolan. Men som Lars Leijonborg säkert erinrar sig sade jag i min första replik att man i några kommuner valt att inrätta s.k. fasta lärarvikarier för att på så sätt lösa det bekymret i den skolformen.

Lars Leijonborg svarade egentligen själv på frågan om fortbildning på lektionstid. Han påpekade att det var en avtalsfråga. Jag har av den anledningen i dag inte velat gå in i debatten och här i kammaren ta upp resonemanget. Det är inte obekant för någon som lyssnar till detta samtal, misstänker jag, att det pågår en avtalsrörelse just nu. Jag vill inte ytterligare komplicera denna.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om EG-anpassningen
och svensk konsument-
politik*

Anf. 111 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Per Gahrton har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att garantera att svenska konsumentskyddsbestämmelser inte offras inför en anpassning till EG.

De nordiska konsumentministrarna uttalade för ett år sedan att anpassningen till EG:s inre marknad inte bör medföra en sänkning av den nuvarande höga nordiska nivån i konsumentskyddet. I den mån säkerhetskraven för konsumentprodukter fastställs på europeisk nivå är det därför angeläget att Sverige deltar i arbetet. Detta gör vi både genom överläggningar med EG-kommissionen och genom deltagande i det europeiska standardiseringsarbetet. Till detta har vi anslagit nya resurser och vet redan att sådant arbete kan medföra att svenska säkerhetssynpunkter vinner gehör.

Samtidigt måste sägas att det inte är givet att Sverige på alla områden som rör konsumentprodukter har de bäst genomtänkta säkerhetsnormerna. Frågan om en anpassning av svenska konsumentskyddsbestämmelser får därför prövas från fall till fall.

Anf. 112 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret, som gör mig ganska bekymrad. Där arbetsmarknadsministern kan ge kategoriska besked om att ingenting skall bli sämre så nöjer sig Margot Wallström med ett "bör" – anpassningen bör inte medföra en sänkning av det nuvarande höga nordiska skyddet.

Men det är ändå så att konsumentverkets chef nyligen sade att i allmänhet så ställs lägre säkerhets- och kvalitetskrav på konsumentprodukter inom EG-länderna. Hans företrädare, Margot Wallströms nuvarande regeringskollega Laila Freivalds, sade när hon var generaldirektör att hon tyckte att regeringen anpassat sig för mycket till EG:s nuvarande bestämmelser och synpunkter och att regeringen tyckte det var viktigare att harmonisera med EG än att hjälpa konsumenterna att undvika risker.

Varför kan vi inte få samma kategoriska besked när det gäller konsumentskyddet som när det gäller arbetsmiljön? Kan vi inte få clara verba att det inte skall bli några som helst försämringar? Det måste ligga en hund begraven om man inte kan ge ett väldigt klart besked.

Sedan är det naturligtvis ett annat problem för oss att vi har mindre material om konsumentskyddet än vi har om arbetsmiljön. Det hann så att säga aldrig läcka ut någonting om konsumentskyddet i januari, när det tydligen läckte från arbetsmarknadsdepartementet, så att vi kunde skriva motioner om saken.

Måhända är det så att Margot Wallström som är ny i regeringen inte hunnit anpassa sig lika mycket till hemlighetsmakeriet? Vi kanske skulle kunna få ut det material som finns inom konsumentverket och inom hennes departement som handlar om EG-anpassningen av konsumentskyddet. Går det för sig?

Anf. 113 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Jag tycker nog att tonen i Per Gahrtons fråga och i inlägget på något sätt går ut på att måla upp en hotbild och en generalisering av vad denna EG-anpassning kan innebära. Den kanske inte är helt riktig och inte så nyanserad som jag ändå tycker man skulle försöka göra den. Det kan också vara så att Sverige har något att lära av andra länder. Vi är faktiskt med och driver på utvecklingen som vi t.ex. har gjort med säkerheten när det gäller leksaker.

Även med en EG-anpassning skall vi ha en egen konsumentpolitik. Vi skall inte förändra våra höga krav på säkerhet och annat, det är självklart. Jag tror också att man kan se fram emot att fler utländska produkter och ökad konkurrens förmodligen kommer att leda till lägre priser och att vi får fördelar för konsumenterna. Självklart skall vi även i fortsättningen behålla våra höga krav på säkerhet och ett skydd för konsumenterna. Och, som sagt, en egen radikal konsumentpolitik skall vi ha även i framtiden. Men det är omöjligt att göra en sådan generell beskrivning som Per Gahrton ber om, eftersom det här handlar om en rad olika frågor och produkter. Det går alltså inte att göra sådana kategoriska uttalanden som här begärs.

Anf. 114 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Det rör ändå på sig! Vi skall inte förändra våra höga krav. Jag tar fasta på detta. Det uttalandet är mer kategoriskt. Vi *skall* inte förändra våra höga krav. Vi noterar detta och skall lägga det på minnet.

Sverige skall självfallet lära av andra länder, och det är helt klart att det finns en hel del saker som är svåra att diskutera av det enkla skälet att vi inte har tillgång till materialet.

Här finns två mycket långtgående uttalanden av nuvarande och föregående chefen för konsumentverket. De säger att det i allmänhet är sämre bestämmelser i EG. Det är svårt för oss som inte får tillgång till hemligt material att veta vad som ligger bakom detta.

Min fråga på den punkten kvarstår. Kan det tänkas vara mindre hemlighetsmakeri i civildepartementet än i arbetsmarknadsdepartementet, så att vi kan få tillgång till det material som ändå finns och i vilket man jämför EG-reglerna med våra regler?

Anf. 115 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Ingela Thalén har redan svarat på frågan om utlämnande av arbetsmaterial. Jag har inget att tillägga till detta. Vad jag förstår har Ingela Thalén ägnat tio anföranden åt den saken. Axel Edling säger ju också att ett slopande av svenska särbestämmelser kan vara till fördel för konsumenterna genom att fler utländska produkter släpps in i landet och skapar ökad konkurrens, och detta är viktigt.

När det gäller det exempel som Per Gahrton här tagit från elmatricelområdet är det faktiskt så, att man på det området i mycket stor utsträckning vunnit gehör också för svenska säkerhetskrav. Man har beslutat att de skall införas – eller de har införts – i den europeiska standarden.

Vi kan visa att det också går att driva på utvecklingen, och att det är en uppgift som vi måste ha.

Anf. 116 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Konsumentverkets chef sade att EG:s bestämmelser i allmänhet är sämre än de svenska, medan statsrådet i sitt svar försökte att säga något annat. Men på den punkten noterar jag som sagt det kategoriska löftet: Vi skall inte förändra våra höga krav. Det är ett viktigt löfte, och vi skall komma ihåg detta när det blir tal om att ändra någonting. Här finns ett löfte givet i riksdagen.

När det gäller frågan om att få tillgång till hemligt material beror antalet inlägg på hur länge statsråden fortsätter att försöka slingra sig. Det behöver inte bli några inlägg alls, om vi kan få ett enkelt svar om att hemlighetsmakeriet inte är detsamma hos Margot Wallström som det dess värre är hos Ingela Thalén, utan att vi kan få tillgång till det material som ju finns. Kan vi få det?

Anf. 117 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill bara sammanfattningsvis säga detta: Vi skall även i fortsättningen ha en hög nivå i konsumentskyddet. Det är mycket viktigt. Det innebär inte att alla tekniska föreskrifter skall se ut precis som de gör i nuvarande skick. Men våra krav och vårt arbete skall självfallet hållas på en hög nivå. Vi kommer fortfarande att ha en egen konsumentpolitik.

Anf. 118 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Nu börjar det bli mer komplicerat här. Nu skall det plötsligt bara vara höga krav. Är det tjänstemännen som nu har varit framme och konstaterat att statsrådet här tidigare gick litet för snabbt fram? Det var ju ändå så att statsrådet sade: Vi skall inte *förändra* våra höga krav. Jag tolkar detta som att ingen försämring kommer att ske när det gäller det svenska konsumentskyddet. Är det samma kategoriska besked som Ingela Thalén gav i motsvarande fall, eller är det någonting annat?

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1988/89:520 om kostnaderna för lotteritillstånd

Anf. 119 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Bo Lundgren har frågat statsrådet Lönnqvist om kostnaderna för lotteritillstånd. Arbetet i regeringen är fördelat så, att det numera är jag som i regeringen handhar frågor som gäller folkrörelselotterier.

I samband med ändringarna av lotterilagen, som trädde i kraft den 1 januari 1989, ändrade regeringen lotteriförordningen vad avser avgifterna.

Ändringarna innebär huvudsakligen att avgifter som tidigare uppgick till 200 kr. har höjts till 300 kr., och de som kostat 600 kr. har höjts till 800 kr. De gamla avgifterna hade gällt sedan 1983.

En nyhet i förordningen är att den kommunala nämnd som prövar fråga om tillstånd eller registrering kan, om det finns särskilda skäl, besluta att inte ta ut någon avgift av föreningen.

Avsikten med avgiftshöjningarna var inte att vissa föreningar skulle drabbas orimligt hårt. Jag har blivit uppmärksam på att konsekvenserna

av avgiftshöjningarna i en del fall som rör enstaka små lotterier möjligen inte har blivit de avsedda. En översyn av konsekvenserna av avgiftshöjningarna har därför inletts i regeringskansliet.

Anf. 120 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Riksdagen fattade i fjol beslut om den ändring i lotteribestämmelserna som statsrådet här redovisat. Det var en majoritet som vi moderater av flera olika skäl inte utgjorde en del av.

Det problem som jag tagit upp i frågan gäller framför allt de ekonomiska konsekvenserna. I samband med beviljande av lotteritillstånd tar man dels ut en avgift för tillståndet, dels kan man också bli skyldig att betala ut ett arvode för den som har att kontrollera lotteriet. I bägge fallen har här skapats möjlighet till höjningar. När man överförde hanteringen från polismyndighet och länsstyrelse till, i det här fallet, den kommunala nämnden blev möjligheten också mindre att betala ett reducerat arvode. Det förekom mycket ofta att kontrollanter i princip stod till förfogande kostnadsfritt.

Genom den här organisationsförändringen har man fått en kraftig fördyring i många föreningar. Det kan röra sig om en femdubbling av avgifter och kontrollantarvode, och det senare har mycket stor betydelse. Jag är rädd för att man inte löser detta problem genom att enbart se över avgiftsbestämmelserna. Det är inte här som hela problemet finns. Man kan dessutom starkt ifrågasätta att vi faktiskt skall ha en politiskt tillsatt kommunal nämnd som skall avgöra frågan om tillstånd för lotterier när det gäller föreningar, i stället för den administration som tidigare utfördes av ämbetsmän.

Statsrådet säger dessutom att man skall se över konsekvenserna, eftersom de möjligen inte blivit de avsedda. Detta uttalande är litet väl vagt, enligt mitt sätt att se det. Frågan är om statsrådet och regeringen är beredda att dra konsekvenserna av det felaktiga beslut som riksdagens majoritet fattade i fjol, och försöka se till att dessa smålotterier, som betyder mycket för många föreningar, inte blir så dyra vad gäller tillstånd och kontrollantarvode.

Anf. 121 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Jag har blivit uppmärksam på en del, som det verkar, helt orimliga konsekvenser. När man ser litet närmare på detta upptäcker man att det i många fall handlar om dålig information och möjligen om vissa oklarheter om vad som gäller.

I en del fall är det faktiskt bara fråga om att råd och anvisningar från lotterinämnden tolkas på ett mycket bokstavligt sätt och att kommunerna ännu är osäkra på hur man skall hantera de här frågorna.

Jag vill nog direkt tillbakavisa påståendet i frågan om att man skulle kunna råka ut för femdubblade kostnader. Det kan bara inte inträffa – i varje fall inte med den förordning och de avgifter som i dag finns. Då är det något som är galet. Vi får lov att se över hur mycket av problemen som beror på att det kan ha brustit i information och på andra sätt, innan vi kan tala om hur en eventuell förändring skall se ut. Avsikten är ju att man skall underlätta och förenkla för föreningarna. På den punkten är vi helt överens.

Anf. 122 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Om någonting fungerar tillfredsställande och alla är nöjda, kan vi ifrågasätta varför man genomförde en förändring i fjol. Förändringen har lett till att man inte bara fått ändrade avgifter, vilket är en sak. Den har också lett till att ansvaret för tillståndsgivningen förts över till en kommunal nämnd, där man kanske inte har den förståelse som fanns hos många individer i polismyndighetens administrativa verksamhet. De ställde upp gratis, eller för ett lågt arvode. Nu tar man ut avgift enligt gällande taxa.

Det finns ingen anledning att diskutera enskildheter, men jag har exempel på femdubblade kostnader, en ökning från 200 kr. till över 1 000 kr. i kostnad för ett litet lotteri. Detta gäller alltså avgift och arvode.

Det är en sak att vara uppmärksam på att någonting inte står bra till, men frågan är om statsrådet är beredd att medverka till att någonting också görs, så att sådant över huvud taget inte kan inträffa.

Anf. 123 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Om det visar sig vara nödvändigt är jag beredd att ändra bestämmelserna, så att man får bort dessa orimligheter. Men vi måste först ta reda på hur mycket av detta som beror på att man ännu inte riktigt har hittat formerna. Det är ju inte en riktig beskrivning att man var helt nöjd med hur det fungerade tidigare. Denna förändring var ju föranledd av att man faktiskt ville underlätta och förenkla för föreningslivet för att ge det en större del av lotterierna, så att de statliga lotterierna inte skulle breda ut sig på föreningarnas bekostnad. Det är viktigt att vi har detta för ögonen även i fortsättningen.

Anf. 124 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Frågan om det statliga spelmonopolet och hur mycket staten har tagit av den totala spelmarknaden är värd en egen mäsas. Det kan finnas anledning för mig att väcka en interpellation om detta.

Skall statsrådet och jag träffa en överenskommelse? Vi väntar en tid, t.ex. två månader då vi är framme i mitten av maj, så att en normal översyn hinner göras. Då återkommer jag med en fråga till statsrådet och får då ett klart besked om vilka åtgärder som skall vidtas för att förbättra för dessa föreningar. Jag tycker att det är en bra överenskommelse – skall vi träffa den, statsrådet?

Anf. 125 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Jag skall gärna svara på en fråga från Bo Lundgren i mitten av maj.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 126 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Britt Bohlin har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder så att ingen onödigg uppbromsning sker i utbyggnaden av äldreomsorgen.

Den delegation som regeringen tillsatt för att utreda konsekvenserna av ett mer samlat huvudmannaskap för äldreomsorgen är nu inne i ett slutskede. Det är min förhoppning att äldredelegationens arbete skall kunna presenteras i början av maj månad.

Från flera håll i landet har jag fått rapporter om att det finns oro över att äldredelegationens arbete riskerar att försena pågående utvecklingsarbete. Detta är självfallet inte bra. Frågan har diskuterats inom delegationen, och de båda kommunförbundens ordförande gick ut till huvudmännen med ett uttalande i frågan i slutet av förra året. Innebörden av detta uttalande är att det utvecklingsarbete som kommuner och landsting bedriver nu och under tiden fram till huvudmannaskapsskiftet enbart kommer att vara till nytta för båda parter. De lösningar som kommuner och landsting avtalar om kommer inte att påverka hur finansieringsansvaret slutgiltigt fördelas när äldredelegationen lägger fram sina förslag. Jag delar denna uppfattning. Det finns inga skäl att avstå från att etablera nya verksamhetsformer eller att utveckla den befintliga verksamheten. Tvärtom finns det stora behov av förnyelse inom äldre- och handikappomsorgen.

Anf. 127 BRITT BOHLIN (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Alla och envar förstår ju att meningen med en bättre samordning mellan kommuner och landsting aldrig var att utvecklingen inom äldreomsorgen skulle stanna upp. Men så har det tyvärr blivit, främst på grund av att man funderar och spekulerar över vilka grunder som äldredelegationen väljer att tillämpa vid beräkningen av finansieringen av äldreomsorgen. Är det befolkningens mängden man kommer att utgå från, dvs. en ren skatteväxling? Kommer man att utgå från befolkningens struktur, dvs. antalet äldre i kommunen? Kommer man att utgå från befintliga äldreomsorgsresurser, exempelvis sjukhem och gruppbofästelser? Kommer man att ta hänsyn till det samlade utbudet av resurser som står till äldre människors förfogande? Då tänker jag även på kommunens resurser, servicehus m.m.

Allt detta är förstås nödvändiga komponenter att ta hänsyn till. Skatteväxling rakt över är ett alldeles för klumpigt verktyg som också skapar stora orättvisor.

Oron över allt detta är stor framför allt i små glesbygdskommuner, där åldersstrukturen dessutom ofta är sådan att det finns långt fler äldre människor än genomsnittligt i landets övriga kommuner. Nog förstår man dessa människors oro över vad framtiden har i sitt sköte. Därför är det nödvändigt att vi nu hjälps åt för att få fram de nödvändiga beskederna. så att inte arbetet för en bättre äldreomsorg totalt stoppas upp. Jag uppfattar statsrådets svar på ett sådant sätt att vi är helt överens om detta.

Med tanke på frågans omfattning innebär väl början av maj en snabb handläggning och därmed ett snabbt besked.

*Om planeringen av
äldreomsorgen*

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

Meddelande om information av justitieministern

Anf. 128 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Låt mig till denna analys som Britt Bohlin gör och som jag kan instämma i bara tillägga att delegationen som, vilket jag tidigare har sagt, avser att vara färdig i början av maj, har samma syn på uppgiften att omfördela de resurser som i dag bär upp den verksamhet som landstingen bedriver och som kommunerna skall ta över.

Vi överväger för närvarande ett system där i varje fall fyra olika komponenter finns med vid omfördelningen. Det är de framtida statsbidragen, den framtida skatteutjämningen, en skatteväxling och något som vi kallar för en mellankommunal utjämningsresurs inom varje län. Med dessa fyra instrument som vi för närvarande filar på, vet vi att vi kan komma mycket långt när det gäller att finna former för en rättvis omfördelning, så att varje kommun kommer att få de resurser som ingår i det nya åtagande som kommunen, när reformen införs, tar på sig.

Anf. 129 BRITT BOHLIN (s):

Herr talman! Det var ett särskilt bra svar, och det tackar jag för.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1988/89:117 till justitieutskottet

31 § Meddelande om information av justitieministern

Anf. 130 ANDRE VICE TALMANNEN:

Torsdagen den 23 mars kl. 14.30 lämnar justitieministern information om en promemoria med förslag till ändring av det allmännas skadeståndsansvar i samband med myndighetsutövning.

32 § Anmälades och bordlades

Redogörelse

1988/89:19 Riskdagens revisorers berättelse över granskningen av riksbankens verksamhet under år 1988

33 § Anmälades och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1988/89:81 om riksfärdtjänsten

1988/89:T10 av Inger Schörling m.fl. (mp)

1988/89:T11 av Elving Andersson m.fl. (c)

1988/89:T12 av Barbro Sandberg (fp)

1988/89:T13 av Sten Svensson m.fl. (m)

1988/89:T14 av Lars Werner m.fl. (vpk)

1988/89:T15 av Margareta Persson m.fl. (s)

med anledning av prop. 1988/89:93 om anslag till statens telenämnd budgetåret 1989/90
1988/89:T16 av Lars Norberg och Roy Ottosson (båda mp)
1988/89:T17 av Stig Alemyr m.fl. (s)

Prot. 1988/89:82
16 mars 1989

Meddelande om interpellationer

34 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 15 mars

1988/89:160 av *Anders Castberger* (fp) till miljö- och energiministern om höjd bilskrotningspremie:

När bilskrotningspremien infördes på 1970-talet uppgick den till 300 kr. för att i april 1988 höjas till 500 kr. Skrotpremien räcker ofta inte ens till att betala avgiften till skrotföretaget. Antalet fordon med praktiskt taget obefintlig avgasrening har snabbt ökat. En allt större andel av den svenska bilparken är tio år eller äldre. Dessa fordon uppfyller inte högt ställda krav på avgasrening, bränslesnålhet eller trafiksäkerhet. När fordonet till slut blir helt obrukbart lämnas det i allt större utsträckning helt enkelt i naturen eller på parkeringsplatser som vrak.

I oktober förra året meddelade miljöministern som svar på en fråga av mig att regeringen följer utvecklingen och kommer att höja bilskrotningspremien eller vidta annan åtgärd när det visar sig nödvändigt.

Folkpartiet har i år upprepat sitt krav på att snarast öka bilskrotningspremien till i vart fall 1 500 kr.

Nyligen har miljöministerns närmaste medarbetare statssekreteraren Rolf Annerberg i en artikel i Affärsvärlden sagt: "Vi har inte gjort tillräckligt på avgasområdet. Det viktigaste är inte att gamla bilar blir så miljövänliga som möjligt, utan att de skrotas så fort som möjligt."

Mot bakgrund av att regeringen nu tydligen anser att den viktigaste åtgärden är att öka utskrotningen av gamla bilar, får jag fråga miljöministern:

När anser regeringen att det kommer att visa sig nödvändigt att höja bilskrotningspremien?

1988/89:161 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern om Svenska Tobaks AB:

Sverige har anslutit sig till Världshälsoorganisationens, WHO:s hälsopolitiska strategi, "Hälsa för alla år 2000" (HFA-2000). Sverige har också anslutit sig till WHO:s Europaregions HFA-kampanj som gäller en samlad europeisk aktion mot tobak. Ett av HFA-strategins teman är att säkra ett multisektoriellt samarbete mellan de olika samhällssektorerna.

Den samlade europeiska aktionen bygger på att länderna förverkligar och vidareutvecklar strategier som samstämmer och förenar ett brett spektrum

av kollektiva och individuella åtgärder och engagerar de olika sektorer i samhället som kan påverka och sänka tobakskonsumtionen. Målet är att 80 % av befolkningen skall vara rökfri och att varje lands tobakskonsumtion skall ha minskat med 50 % till år 1995.

Sverige uppvisar ett särdrag i jämförelse med de flesta andra länder i Västeuropa genom att ha en alldeles speciell "sammhällssektor", nämligen ett statsägt tobaksbolag, Svenska Tobaks AB, som ingår i den av staten dominerade Procordia-koncernen. Ett motiv för staten att äga företag av detta slag kan vara att hanteringen underkastas hälsopolitiska syften.

Statens ägarskap för Tobaksbolaget tycks dock inte vara uttryck för någon "desintressering", dvs. att hanteringen skall styras av annat än vinstintresset. Tobaksbolaget arbetar rent kommersiellt och har under senare år expanderat kraftigt utomlands. Bolaget har köpt upp utländska tobaksbolag som La Paz-gruppen i Benelux-länderna och Pinkerton i USA. Svensktillverkade tobaksprodukter säljs i ett trettio-tal länder, däribland länder som Bolivia, Bangladesh och Thailand.

Den 1 mars i år innehöll tidningen Dagens Nyheter en företagsinformation från Tobaksbolaget, där det framgår att den internationella satsningen skall öka ytterligare. Tobakskoncernen inom Procordia har ombildats till Swedish Tobacco Group AB, som sägs ha en omfattande internationell verksamhet med dotterbolag i USA och Västeuropa. Tobaksbolaget är nu ett av dotterbolagen. Det framgår vidare att Tobaksbolaget håller på att bilda ett eget dotterbolag, cigarettföretaget The House of Blends AB, som att döma av namnet också skall arbeta internationellt.

Det gamla Tobaksmonopolet har på ett par decennier utvecklats till ett multinationellt och rent kommersiellt, statsägt tobaksbolag, som bl.a. arbetar i tredje världen.

Mot denna bakgrund vill jag fråga socialministern:

1. Hur skall Sverige genom statens ägande av ett multinationellt och rent kommersiellt tobaksbolag leva upp till sina hälsopolitiska åtaganden gentemot WHO?
2. Anser statsrådet att det är lämpligt att ett svenskt statligt tobaksbolag exporterar sina produkter till länder i tredje världen?
3. Om svaret på fråga 2 är nej, vilka åtgärder avser statsrådet då att vidta för att få till stånd en förändring?

den 16 mars

1988/89:162 av *Gunnar Hökmark* (m) till miljö- och energiministern om energipolitiken:

Regeringen för en energipolitik som bryter mot resultatet av 1980 års rådgivande folkomröstning. Den är dessutom ur ett globalt miljöperspektiv ansvarslös.

Folkomröstningen uttalade att kärnkraften skulle avvecklas i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av kraft för upprätthållande av sysselsättning och välfärd. Birgitta Dahl har emellertid uttalat att den förtida avvecklingen skall ske oavsett vilka konsekvenser eller vilken framtida

elefterfrågan som kan bedömas vid den s.k. kontrollstationen 1990.

– Detta innebär att vi redan under 1990-talet kommer att riskera brist på elkraft. Industrins elanvändning fortsätter t.ex. att öka, bl.a. på grund av behovet av nya miljöinvesteringar, en bättre arbetsmiljö och en modernisering av produktionsanläggningar. Den produktionskapacitet som Vattenfall nu planerar för, ligger på 145 TWh, medan energiverkets prognoser från hösten 1988 ligger i intervallet 136–160 TWh. Med en måttlig ökning på 3 TWh per år kommer den nu planerade produktionskapaciteten inte att räcka till.

– Bristande tillgång på energi och dyrare elproduktion kommer att leda till höjningar av priset på el vilka enligt Vattenfall torde ligga på 25–40 % fram till mitten av 1990-talet. Längre fram kan vi få prishöjningar till en nivå motsvarande 100 % av dagens elpris. Prishöjningarna kommer att drabba framför allt den elintensiva industrin med betydande sysselsättningsproblem i redan tidigare svårt drabbade regioner som följd. Statens energiverk har beräknat att mellan 15 000 och 100 000 jobb kan komma att stå på spel.

– Avvecklingen av två reaktorer innebär en avveckling av ett värde på närmare 30 miljarder. Vattenfalls investeringsplaner för att klara elförsörjningen under 1990-talet ställer krav på 13 miljarder. I ett längre perspektiv har LO:s arbetsgrupp för demokrati och inflytande, ledd av Metalls ordförande Leif Blomberg, beräknat att den samlade kärnkraftsavvecklingen kommer att kosta det svenska samhället mellan 115 och 150 miljarder.

Dessa konsekvenser kan knappast anses förenliga med folkomröstningens krav. Regeringen har inte på något sätt kunnat påvisa att dessa utomordentligt allvarliga följder för det svenska samhället inte kommer att uppstå, däremot har man genom det ansvariga statsrådet förklarat att avvecklingen, oavsett vad som kommer fram i kontrollstationen 1990, skall påbörjas 1995 och 1996.

Folkomröstningen uttalade vidare att kärnkraften skulle användas för att minska oljeberoendet och i avvaktan på framväxandet av förnybara energikällor.

– Regeringens politik kommer nu att tvinga fram det rakt motsatta. Sverige kommer att medvetet öka beroendet av fossila bränslen, inkl. olja. Detta framgår klart av Vattenfalls investeringsplaner. För att ersätta kärnkraften planeras elproduktion med hjälp av gas och olja i bl.a. Lysekil, Nynäshamn, Trollhättan och Ringhals. Motsvarande åtgärder kommer att tvingas fram även inom t.ex. Sydkrafts område.

– Sverige synes just nu vara på väg att utan någon egentlig klarhet i fråga om de ekonomiska och kommersiella konsekvenserna göra betydande investeringar i gasteknologins infrastruktur. Förutom de ekonomiska konsekvenserna som detta kan medföra, om vilka någon klarhet inte finns, innebär detta betydande miljökonsekvenser. När naturgas ersätter olja och kol, är naturgas förvisso ett bra alternativ. Men när naturgas ersätter icke fossila bränslen drabbar det definitivt miljön i form av koldioxidutsläpp.

Det synes vara uppenbart att regeringen avser att nonchalera riksdagens krav på ett tak för koldioxidutsläppen. Medvetet tvingar man fram en utbyggnad av anläggningar för elproduktion som kommer att öka Sveriges utsläpp av koldioxid. Birgitta Dahl har i en tidningsintervju också uttalat att

regeringen inte kommer att klara koldioxidtaget. Därmed låter regeringen bristen på energipolitik leda till en miljöpolitik som är ansvarslös i ett globalt perspektiv.

Brottet mot folkomröstningen innebär att den svenska energipolitiken håller på att raseras vad gäller krav på konsekvens, hänsyn till miljö och till vår välfärd. Regeringens energipolitik saknar täckning i verkligheten. Den underkänns också i växande omfattning av företrädare för näringsliv och fackliga organisationer. Dessa tvingas pröva energipolitikens konsekvenser mot verkligheten och kan inte nöja sig med att värdera den efter dess partitaktiska tillämplighet.

För att klara den framtida elförsörjningen växer sig nu kraven på en utbyggnad av de orörda Norrlandsälvarna allt starkare inom socialdemokratien och inom de fackliga organisationer som har att ta konsekvenserna av en energipolitik som saknar täckning i verkligheten.

Ordförandena för Metall, Fabriks, Pappers, Gruv, SIF och SALF har i olika sammanhang framhållit den nuvarande energipolitiken som ett hot både mot den framtida sysselsättningen och mot en säker elförsörjning till rimliga priser.

Metalls ordförande Leif Blomberg underströk i Sundsvall den 25 januari – i samband med en gemensam manifestation med fem olika fackliga organisationer – att regeringen hade missat sitt mål med förslaget om snabbavveckling, nämligen att få i gång en process av sparande och utveckling av alternativa energikällor. Han sa:

”Tvärtom har man skapat ett klimat av osäkerhet och tveksamhet som är frustrerande. Det blir som vanligt folket i produktionen som får betala.” (Sundsvalls Tidning).

Han sa vidare:

”Det är inte trovärdigt att kapa hälften av elproduktionen utan att ha några alternativa lösningar som håller. Vi måste få besked!”

En liknande oro inom svenskt näringsliv är på motsvarande sätt allmänt omvittnad. Större energikrävande investeringar sker inte i Sverige utan som utlandsinvesteringar. Den osäkerhet som regeringens energipolitik skapar kan inte elimineras oavsett hur hårt, hur beslutsamt och hur trosvissat Birgitta Dahl uttalar sig i talarstolar och intervjuer. Den framtida svenska elförsörjningen säkras inte genom ord utan genom anläggningar som producerar el.

Regeringens energipolitik bryter på väsentiga punkter mot folkomröstningens resultat 1980. Man tar inte hänsyn till en tryggad elförsörjning, välfärd och sysselsättning.

Man bryter vidare – som framhållits ovan – mot kraven på att kärnkraften skall användas i avvaktan på framväxten av förnybara inhemska bränslen och mot kravet på att den skall tas ur drift med hänsyn tagen till en analys över de enskilda reaktorernas säkerhet.

Genom att regeringen frångår folkomröstningens resultat drabbas dessutom miljön i form av ökade koldioxidutsläpp och växande krav på utbyggnad av vattenkraften.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga statsrådet följande:

Avser regeringen att fullfölja en energipolitik som strider mot folkomröstningens resultat och nu gällande miljökrav?

Meddelades att följande frågor framställdes

Meddelande om frågor

den 16 mars

1988/89:534 av *Charlotte Cederschiöld* (m) till justitieministern om rätt att träffa bindande avtal om att pensionsförsäkring skall utgöra giftorättsgods:

Lagstiftningen omöjliggör för makar att träffa föravtal när man tecknar privat pensionsförsäkring, så att försäkringen kan ingå i giftorättsgodset vid en eventuell framtida bodelning. Sådana bindande avtal skulle göra det möjligt för makarna att anpassa de ekonomiska förhållandena till den praktiska vardagsverklighet som råder i familjen.

Den nya äktenskapsbalken har i stället retroaktivt gripit in i rådande avtalade förhållanden och gjort privata pensionsförsäkringar till enskild egendom från att tidigare ha ingått i giftorättsgodset. Stark kritik har framförts mot den nya lagstiftningen från vissa håll, medan andra menar att det finns skäl att behålla den.

Denna konflikt skulle kunna lösas genom att man öppnar en möjlighet för makarna att redan före bodelningen, när försäkringen tecknas eller senare, träffa bindande avtal om hur försäkringen skall behandlas vid bodelningen.

Ser statsrådet några avgörande invändningar mot att man ändrar äktenskapsbalken så att makarna får möjlighet att i förväg avtala att en pensionsförsäkring, privat, skall ingå i bodelningen?

1988/89:535 av *Ingegerd Wärnersson* (s) till utbildningsministern om rytmiklärarutbildningen på musikhögskolan:

Den fyraåriga rytmiklärarutbildningen bedriver vid Musikhögskolan i Stockholm utbildning till rytmiklärare om 80 resp. 50 poäng. Utbildningen om 80 poäng ger bl.a. behörighet till undervisning vid kommunal musikskola, dock inte vid låg- och mellanstadiet.

Utbildningen om 50 poäng kompletteras med tillvalskurs på 50 poäng för musikundervisning vid grundskola och gymnasieskola, vilket ger behörighet för undervisning i grundskola och gymnasium. Det har nu visat sig att behörigheten för rytmiklärare med utbildning om 50 poäng inte står inskriven i skolförordningen trots att utbildningen pågått sedan 1980.

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta så att dessa lärare får sin behörighet?

1988/89:536 av *Birger Schlaug* (mp) till statsministern om visst uttalande om svensk anpassning till EG:

I TV:s nyhetsprogram Aktuellt hävdade statsminister Ingvar Carlsson att det handlar om att "ge och ta" i samband med den s.k. harmoniseringen till EG. I det aktuella fallet handlade det om att svenska fiskare fått ge – kanske för att Volvo skall få något på sikt: det sistnämnda är en personlig reflexion.

I tidigare debatter i kammaren har olika ministrar hävdat att försämringar inte skall tillåtas ske inom en rad olika samhällsområden.

Min fråga till statsministern är:

Kan man tolka statsministerorden i Aktuellt på sådant sätt att regeringen ändrat uppfattning och att man nu insett att man inom olika områden måste ge efter för att få något annat?

1988/89:537 av *Birger Schlaug* (mp) till arbetsmarknadsministern om koncernfackligt nordiskt samarbete:

Under Nordiska rådets 37:e session behandlades frågan om koncernfackligt samarbete. Tyvärr blev beslutet negativt ur vår gemensamma synvinkel. Förmodligen innebar Danmarks EG-medlemskap att frågan om samarbete inte kunde lösas.

Arbetsmarknadsministern hävdade under sessionen att om beslutet skulle bli negativt skulle den svenska regeringen ta kontakt med nordiska länder för att lösa frågan utanför Nordiska rådets ram – och utan Danmarks medverkan.

Från de gröna ser vi mycket positivt på detta.

Min fråga till statsrådet är:

Hur långt har regeringen kommit och hur ser tidsplanen ut?

1988/89:538 av *Birger Schlaug* (mp) till miljö- och energiministern om begränsning av miljöstörande utsläpp från Studsvik:

Utsläppen från Studsvik i samband med förbränningen av radioaktivt avfall är i dag mycket höga. Utsläppen av bl.a. dioxin skadar möjligheterna att på ett rimligt sätt fortsätta det forskningsprojekt som Askölaboratoriet driver i vattnen kring Landsort, Askö och Lacka – ett projekt som pågått i över 20 år.

Referensområdet hotas nu av utsläpp. Kraven har nyligen skärpts – men eftersom kraven överklagats kan Studsvik ges möjlighet att fortsätta med nuvarande utsläpp tills dess att regeringen behandlat överklagandet.

Detta vore otillfredsställande – och det var inte heller det som var syftet med överklagandet.

Min fråga till statsrådet:

Ämnar regeringen agera för att tiden tills dess att regeringen behandlat ärendet inte leder till att nuvarande utsläpp accepteras? När beslutar regeringen i ärendet?

36 § Kammaren åtskildes kl. 17.18.

In fidem

BENGT TÖRNELL